

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vymáhání daňových nedoplatků v České republice včetně jejich zajištění a daňové
exekuce

Enforcement of Tax Arrears in the Czech Republic Including their Security and Tax
Execution

Student: Lucie Valášková

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.

Ostrava 2015

Zadání bakalářské práce

Student:

Lucie Valášková

Studijní program:

B6208 Ekonomika a management

Studijní obor:

6202R049 Účetnictví a daně

Téma:

Vymáhání daňových nedoplatků v České republice včetně jejich
zajištění a daňové exekuce
Enforcement of Tax Arrears in the Czech Republic including their
Security and Tax Execution

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Základní zásady v oblasti správy daní
3. Vznik daňových nedoplatků a postup při jejich zajištění
4. Využití způsobů vymáhání u vybraných finančních a městských úřadů
5. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

KOBÍK, Jaroslav a Alena KOHOUTKOVÁ. *Daňový řád s komentářem 2013*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. 1192 s. ISBN 978-80-7263-769-0.
RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. Praha: Linde, 2009. 200 s. ISBN 978-80-7201-767-6.
SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. 216 s. ISBN 978-80-87071-91-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Dagmar Bařinová, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014

Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 7. 5. 2015

.....
Lucie Valášková

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Základní zásady v oblasti správy daní.....	7
2.1 Daně, které jsou předmětem správy daní	7
2.2 Principy základních zásad	7
2.3 Správce daně a osoby zúčastněné na správě daní	8
2.4 Lhůty	9
2.5 Doručování.....	11
2.6 Dokumentace.....	12
2.7 Řízení a další postupy	14
2.8 Opravné a dozorčí prostředky	16
3. Vznik daňových nedoplatků a postup při jejich zajištění.....	17
3.1 Placení daně	17
3.2 Nedoplatek	18
3.3 Způsoby úhrady nedoplatků.....	19
3.4 Vymáhání daní	20
3.5 Daňová exekuce	21
3.6 Daňová exekuce srážkami ze mzdy	24
3.7 Daňová exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb.....	25
3.8 Daňová exekuce příkázáním jiné peněžité pohledávky	26
3.9 Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv	27
3.10 Daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí.....	27
3.11 Daňová exekuce prodejem movitých věcí	29
3.12 Insolvence a insolvenční řízení	32
3.13 Zajištění daní.....	33
4. Využití způsobů vymáhání u vybraných finančních a městských úřadů	36
4.1 Způsoby vymáhání na finančních úřadech.....	36
4.2 Způsoby vymáhání na městských úřadech.....	39
5. Závěr.....	46

Seznam použité literatury	47
Seznam zkratek	
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce	
Seznam příloh	
Přílohy	

1. Úvod

Cílem této bakalářské práce je vyhodnotit problematiku vymáhání daňových nedoplatků v České republice a zároveň poskytnout přehled o způsobech jejich vymáhání v praxi u konkrétního finančního úřadu a u vybraných městských (obecních) úřadů v České republice.

Počet exekucí rok od roku roste. V roce 2014 bylo nařízeno 878 496 exekucí, což představuje meziroční nárůst o 102 550 případů. Důvodem neustálého růstu je mimo jiného i zadlužování občanů a jejich neschopnost splácet půjčky. Dalším důvodem relativně velkého nárůstu bylo vydání novelizační vyhlášky advokátních tarifů v červenci 2014, již byly limitovány náhrady nákladů u žalob za dluhy do 50 000 Kč. Věřitelé žalovali ve velkém počtu pohledávky v první polovině roku, aby si tak zajistili vyšší odměny. Na finančních úřadech a u obcí s větším počtem obyvatel resp. na jejich úřadech, bývají zpravidla zřízeny samostatné odbory popř. oddělení zabývající se právě vymáháním daňových nedoplatků. Vzhledem k uvedeným okolnostem bylo vhodné a zajímavé zvolit si jako téma bakalářské práce právě tuto problematiku.

Tato bakalářská práce je rozdělena na teoretickou část, kde budou vymezeny základní zásady týkající se správy daní v České republice a také bude popsán vznik daňových nedoplatků včetně postupu správce daně při jejich zajištění. Praktická část bude zaměřena na konkrétní finanční úřad a na vybrané městské úřady a budou zde představeny způsoby, které tyto instituce volí při vymáhání nedoplatků. Údaje týkající se městských úřadů uvedené v praktické části budou zpracovány z dotazníku a detailněji zpracovány. Způsoby vymáhání na finančních úřadech budou analyzovány a budou se vztahovat k jedné konkrétní instituci a to k Finančnímu úřadu pro Zlínský kraj – Územnímu pracovišti v Kroměříži.

První kapitola se bude zabývat základními pojmy z oblasti správy daní a také veškerými osobami, jenž se podílejí se na správě daní. Dále zde bude řešena problematika lhůt, doručování, dokumentace a postupy řízení, které směřují k vydání rozhodnutí. Druhá kapitola bude zaměřena na nedoplatky a na způsoby jejich vymáhání včetně přihlášení nedoplatku do insolvenčního řízení. Třetí část bude vyhodnocovat konkrétní způsoby vymáhání nedoplatků, které si finanční a městské úřady volí samy. Údaje týkající se městských (obecních) úřadů budou zpracovány z dotazníků, které se rozešlou správcům daní (obecním úřadům) po celé České republice. Výsledky budou dále zpracovány do grafů, které

budou detailněji analyzovány. Způsoby vymáhání daňových nedoplatků na finančních úřadech budou demonstrovány na jednom vybraném finančním úřadě.

Vymáhat nedoplatky lze i prostřednictvím soudních exekutorů, kteří se však řídí jiným zákonem než je daňový řád a to zákonem č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. V praxi však instituce obecních úřadů mnohdy se soudními exekutory spolupracují, jelikož pro daný úřad je to pohodlnější, avšak pro dlužníka mnohonásobně více zatěžující, což je dáno výší exekutorských poplatků.

Problematika vymáhání daňových nedoplatků je velmi obsáhlá a vzhledem k omezenému rozsahu bakalářské práce, ji není možné analyzovat hlouběji a v souvislostech. Tato práce se zaměřuje na definování základních pojmů z této oblasti, vysvětlení jednotlivých způsobů vymáhání dle daňového řádu a také praktické využití těchto způsobů u institucí finančních a městských úřadů v České republice.

V bakalářské práci budou využity metody, jako analýza, pozorování, dedukce a syntéza.

2. Základní zásady v oblasti správy daní

Stát potřebuje ke svému řádnému fungování příjmy, které převážně získává výběrem daní. Aby byla zaručena snadnost a efektivnost vybírání, je nutné specifikovat, které daně jsou předmětem správy daní. Tyto platby mohou mít charakter příjmů do veřejného rozpočtu, ale také se může jednat o „vratku“, jenž se projevuje snížením příjmů (např. nadměrný odpočet daně z přidané hodnoty). Proces vybírání daní se řídí zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád (dále jen „daňový řád“). *„Tento zákon upravuje postup správců daní, práva a povinnosti daňových subjektů a třetích osob, které jim vznikají při správě daní (Marková, 2015, s. 236, § 1 odst. 1).“*

2.1 Daně, které jsou předmětem správy daní

„Podle daňového řádu se daní rozumí peněžité plnění, které zákon označí jako daň, clo nebo poplatek, peněžité plnění, pokud zákon stanoví, že se při jeho správě postupuje podle daňového řádu a peněžité plnění v rámci dělené správy (Marková, 2015, s. 236, § 2 odst. 3).“ Za daň se také považuje daňový odpočet, daňová ztráta nebo jiný způsob zdanění a příslušenství daně.

Do daní, které definuje § 2 odst. 3 daňového řádu, se řadí přímé daně - daně z příjmů, silniční daň, daň z nemovitých věcí a z převodu nemovitých věcí a také daně nepřímé jako daň z přidané hodnoty, spotřební a energetické (ekologické) daně. Poplatkem se rozumí především správní poplatek, který se řídí zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, soudní poplatek, jenž upravuje zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a místní poplatek, který je upraven zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Do této kategorie se zařadí i jiné poplatky, pokud v zákoně, který je upravuje, není uvedeno, že je o nich rozhodováno podle správního řádu.

2.2 Principy základních zásad

Každý správce daně by měl dodržovat základní zásady při správě daní. Ty bezprostředně souvisí s tzv. dobrou správou. *„Dobrá správa je definována jako takový postup správce daně, který je v souladu nejen se zákonem, ale zároveň mu nelze vytknout svévoli, účelovost, vyhýbavost, neefektivnost, liknavost a jiné nežádoucí znaky (Kobík, Kohoutková, 2013, s. 36).“* Správní řízení by mělo postupovat v souladu se zásadami „dobré správy“, které jsou přiblížené ve Sborníku příspěvků z konference k principům dobré

správy ze dne 22. března 2006. Mezi zásady dobré správy patří: zásada dodržování právního řádu, nestrannost, předvídatelnost, přesvědčivost, přiměřenost, součinnost, odpovědnost, otevřenost a vstřícnost.

V daňovém řádu jsou zakotvena ustanovení, která definují základní zásady, kterými se správci daně řídí. Všechny zásady jsou zakotveny v § 5 až 9 daňového řádu. Těmito zásadami jsou: zásada zákonnosti (legality), zásada zákazu zneužití pravomoci, zásada přiměřenosti (proporcionality), zásada rovnosti, zásada součinnosti, zásada čerpání procesních práv a zásada poučovací, zásada vstřícnosti a slušnosti, zásada rychlosti, zásada hospodárnosti řízení, zásada volného hodnocení důkazů, zásada legitimního očekávání, zásada materiální pravdy, zásada neveřejnosti správy daní, zásada oficiality (inkviziční) a zásada projednací (dispoziční), zásada shromažďování osobních údajů pro správu daní.

2.3 Správce daně a osoby zúčastněné na správě daní

Veškeré osoby, které jsou účastné na správě daní, mají stejná procesní práva a povinnosti tzn., že jsou si před správcem daně rovny. To se týká pouze daňových subjektů navzájem, nejedná se o rovnocennost mezi správcem daně a daňovým subjektem. V daňovém řádu je uvedeno, že osoby a správce vzájemně spolupracují. Správce daně daňový subjekt řádně poučí, přitom bere ohled na osobní poměry dotčené osoby např. vzdělání. Zároveň je daňovému subjektu umožněno využít svých procesních práv při správě daní jako např. nahlížení do spisu, možnost na návrh přizvat k jednání odborného konzultanta, atd. Správce daně s ohledem na konkrétní situace vychází osobám zúčastněných na správě daní vstřícně a jedná s nimi s patřičnou zdvořilostí.

Správce daně

Daňový řád považuje správce daně za správní orgán nebo jiný státní orgán a to v rozsahu, v jakém je mu zákonem nebo na základě něho svěřena působnost v oblasti správy daní. Správce daně je způsobilý být účastníkem občanského soudního řízení, avšak pouze ve věcech, jenž souvisí se správou daní a v tomto rozsahu se stává procesně způsobilým, tzn., že může samostatně vystupovat před soudem a nabývat práva a povinnosti.

Mezi správce daně se konkrétně řadí Generální finanční ředitelství, Odvolací finanční ředitelství a finanční úřady. Tyto instituce jsou považovány za orgány finanční správy a upravuje je zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky. Tento zákon

označuje i Ministerstvo financí za správce daně a podle jiných zákonů jsou správci daně i další státní orgány, např. soudy (ve vztahu k poplatkům), obce (správa daní ve vztahu k místním poplatkům) a také celní orgány.

Daňový subjekt

Za daňový subjekt se považuje osoba, která je poplatníkem nebo plátcem daně, ale i osoby, které mají stejná práva a povinnosti jako daňový subjekt (především osoby spravující pozůstalost, svěřenecký správce a insolvenční správce). Mezi hlavní práva a povinnosti daňových subjektů patří správné zjištění, stanovení a uhrazení daně a to i v případě, že fyzická nebo právnická osoba přestane být daňovým subjektem (týká se to již zahájených nebo ve lhůtě zahajovaných daňových řízení).

Třetí osoby a zástupce

Třetí osobou se rozumí osoba jiná, než je daňový subjekt, která disponuje právy a povinnostmi při správě daní, nebo jsou tyto práva a povinnosti správou dotčeny. Správce daně je považován za jednu osobu a daňový subjekt za druhou. Třetí osoba je v podstatě každá další osoba, která se podílí na správě daní jako např. svědek, odborný konzultant, znalec, tlumočník apod.

V daňovém řádu se zástupcem osoby, která se účastní správy daní, rozumí zákonný zástupce fyzické osoby nebo opatrovník, ustanovený zástupce, zmocněnec, společný zmocněnec nebo společný zástupce. Práva a povinnosti zákonných zástupců fyzických osob a opatrovníků jsou upraveny v novém občanském zákoníku. V podstatě se jedná o osoby, které zastupují nezletilého nebo osobu s omezenou svéprávností. Daňový řád vymezuje tzv. ustanoveného zástupce, což je osoba, kterou ustanovuje správce daně, jedná se např. o osobu, u které není znám pobyt či sídlo. Za zmocněnce se považuje osoba, která jedná za daňový subjekt na základě plné moci, kterou mu zmocnitel (daňový subjekt) udělil. Povinnost zvolit si tzv. společného zástupce mají ty subjekty, u kterých vzniká společná daňová povinnost. Pokud se tak nestane, správce daně zástupce ustanoví sám.

2.4 Lhůty

Podle občanského zákoníku: „*Lhůta nebo doba určená podle dnů počíná dnem, který následuje po skutečnosti rozhodné pro její počátek (občanský zákoník, 2012, § 605 odst. 1).*“

Určení lhůty k provedení úkonu

Lhůty lze dělit na dvě skupiny, na lhůty zákonné (popř. stanovené jiným právním předpisem) a na lhůty, které určuje správce daně. Zákonné lhůty jsou stanovené pro takové úkony, na které je v daňovém řízení kladen zvláštní důraz např. lhůty pro podání opravných prostředků, lhůty k podání daňového přiznání, atd. Naproti tomu tzv. správcovské lhůty určují správci daně v případě potřeby, aby daňový subjekt provedl nějaký úkon, a stanoví se pouze v případě, že neexistuje zákonná lhůta k danému úkonu. Mezi takové lhůty patří např. lhůty ke splnění daňové povinnosti v daňovém řízení.

Při stanovování správcovských lhůt je správce limitován jejich minimální délkou, která je upravena daňovým řádem. Může výjimečně určit lhůtu kratší než 8 dní a to v případě úkonů jednoduchých a naléhavých, ale je nutné vždy tuto délku odůvodnit. Lhůta kratší než jeden den může být stanovena pouze se souhlasem osoby zúčastněné na správě daní. Pokud správce daně vydá rozhodnutí, ke kterému se váže lhůta, je povinný do poučení uvést právní důsledky při jejím nedodržení.

Počítání času, zachování a prodloužení lhůty

Obecně je problematika počítání času a lhůt upravena novým občanským zákoníkem, avšak v daňovém řádu se více zaměřuje na daňovou problematiku. Za začátek lhůty se považuje den, který následuje po dni, kdy došlo ke skutečnosti určující počátek jejího běhu. Pokud připadá poslední den lhůty na sobotu, neděli popřípadě svátek, dojde k „posunu“ na první následující pracovní den.

Lhůta je zachována, pokud osoba učiní úkon u věcně a místně příslušného správce daně, nebo u provozovatele poštovních služeb podá zásilku adresovanou takovému správci daně. Dále je osobám umožněno využívat tzv. rychlého způsobu doručování a to jednak podáním datové zprávy s elektronickým podpisem na technické zařízení správce daně nebo podáním zprávy do datové schránky věcně a místně příslušnému správci. Lhůta se považuje za zachovanou, pokud jsou výše uvedené úkony provedeny nejpozději poslední den lhůty. Zažádá-li osoba správce daně o prodloužení lhůty, vyhovějí jí, pokud je žádost podaná před jejím uplynutím a daná osoba prokáže, že má k tomu závažné důvody. Stejným způsobem lze prodloužit i zákonnou lhůtu, ale v obou případech nesmí jít o prekluzivní lhůty. Správce daně prodlužuje následovně: pokud osoba splní výše uvedené podmínky a zažádá

si o prodloužení lhůty např. 5 dní před jejím uplynutím, správce daně lhůtu prodlouží o dalších 5 dnů.

Navrácení lhůty v předešlý stav a ochrana před nečinností

Na základě žádosti osoby účastnící se správy daní je možno navrátit lhůtu v předešlý stav. Tomuto požadavku se vyhová, pokud se jedná o závažné důvody, od zmeškání lhůty neuplyne 1 rok a žádost je podána do 15 dnů ode dne, kdy u žadatele pominuly důvody zmeškání původní lhůty.

Pokud správce daně shromáždí údaje potřebné pro vydání rozhodnutí, musí tak učinit bez zbytečného odkladu. Správce daně neprovede stanovený úkon v dané lhůtě nebo vyprší zákonem stanovená lhůta pro provedení úkonu, má daňový subjekt právo dát podnět nadřízenému správci daně na nečinnost a ten je povinen situaci prošetřit a shledá-li, že důvody stížnosti jsou oprávněné, přikáže nejpozději do 30 dnů po jeho obdržení, aby správce daně stav napravil.

2.5 Doručování

Problematika doručování je upravena třetí hlavou daňového řádu. Jsou zde uvedeny především způsoby doručování.

Písemnost doručuje správce daně osobně daňovému subjektu při ústním jednání nebo elektronicky. Pokud nelze doručit těmito způsoby, může správce daně doručováním pověřit provozovatele poštovních služeb, úřední osobu pověřenou doručováním nebo jiný orgán, o němž to stanoví zákon (př. vězeňská služba, policejní orgány, apod.)

Do vlastních rukou se doručují písemnosti, pokud ode dne doručení běží lhůty stanovené právním předpisem nebo rozhodnutím správce daně, dále písemnosti, o kterých to stanoví zákon nebo tak určí správce daně.

Daňový subjekt může mít ustanoveného zástupce a pak jsou písemnosti doručovány výhradně jemu a to v rozsahu oprávnění zastupování. Pokud má osoba vykonat něco osobně, písemnost je doručena nejenom jí, ale i jejímu zástupci. Lhůta se v tomto případě počítá ode dne doručení, který nastane později.

Má-li osoba zřízenou datovou schránku, správce daně doručuje vždy elektronicky podle zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů.

Existují zvláštní způsoby doručení a to veřejnou vyhláškou, které se využívá v případě neznámého pobytu či sídla osoby a osobám neznámým, dále také v řízení, kde se doručuje velkému množství adresátů. V současné době se tohoto způsobu využívá méně často, protože každá osoba je evidována v registrech obyvatel, do nichž správce daně nahlíží a zjišťuje aktuální adresu trvalého pobytu. U některých daní, např. u daně z nemovitých věcí, se daň vyměří hromadným předpisným seznamem. Správce daně umožní poplatníkům nahlédnout do HPS po dobu 30 dnů. Bližší informace jako jsou označení daně, doba, kdy lze nahlédnout do seznamu apod., se zveřejní veřejnou vyhláškou, která musí být vyvěšena nejméně po dobu 30 dnů. Podle daňového řádu: „*Za den doručení hromadného předpisného seznamu se považuje třicátý den po jeho zpřístupnění.* (Marková, 2015, s. 241, § 50 odst. 2).“

Doručování fyzickým a právnickým osobám

Za fyzickou osobu se považuje nepodnikatel, dále podnikatel, který není zapsaný ve veřejném rejstříku a podnikatel zapsaný ve veřejném rejstříku. Podnikatelům a skupině nepodnikatelů nezapsaných ve veřejném rejstříku je doručováno na adresu místa jejich pobytu, popřípadě na adresu zvolenou adresátem na území České republiky. Pokud se jedná o podnikatele evidovaného ve veřejném rejstříku¹, doručuje se na adresu podnikání nebo na adresátem zvolenou adresu.

Jedná-li se o právnickou osobu, doručuje se na adresu sídla nebo místa podnikání či na adresátem zvolenou adresu v České republice. Jestliže jde o zahraniční právnickou osobu, je jí doručováno na adresu sídla pobočky nebo na adresu organizační složky zřízené v České republice.

2.6 Dokumentace

Na dokumentaci správních orgánů se klade patřičný důraz, a proto se jí zabývá celá pátá hlava daňového řádu. Dokumentace se řídí se vnitřními organizačními normami i zákony (např. daňový řád, správní řád²).

¹ Doručování těmto osobám se řídí zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

² Předpis č. 500/2004 Sb., zákon správní řád

Protokol

O ústních podáních a jednáních se sepisuje protokol. Správce daně má možnost pořídit obrazový a zvukový záznam, ale je povinen na to předem upozornit zúčastněné osoby. Protokol musí obsahovat náležitosti, které jsou uvedeny v § 60 odst. 3 daňového řádu. Jedná se např. o označení předmětu a místa jednání, údaj o začátku a konci jednání, identifikaci úřední osoby nebo správce daně a také osob na jednání zúčastněných atd. Protokol obsahuje tzv. protokolární rozhodnutí, která jsou vyhlášena při jednání (výzvy) a tento dokument nemusí obsahovat otisk úředního razítka.

Úřední záznam a spis

Úřední záznam se sepisuje o důležitých úkonech, které nejsou součástí protokolu a mají vztah ke správě daní. Jde např. o skutečnosti zjištěné z ústních sdělení, oznámení, poznámek či telefonních hovorů. Obsahuje vždy podpis úřední osoby a časový údaj. Nemusí mít nutně jen listinnou podobu, je možné setkat se také s elektronickým úředním záznamem.

Správce daně kontinuálně vede soubor písemností každému daňovému subjektu. Tento soubor se nazývá spis a skládá se zejména z písemností obsahujících podání, písemných vyhotovení, rozhodnutí, protokolů a úředních záznamů.

Spisy jsou členěny do několika částí:

- podle jednotlivých daňových řízení,
- vymáhací část,
- vyhledávací část (neveřejná),
- část o pořádkových pokutách.

Každá z uvedených částí obsahuje soupis všech písemností, které jsou ve spise řazeny chronologicky, označeny pořadovými čísly a mají společnou spisovou značku např. DIČ. V daňovém řádu není stanovena forma písemností, tudíž mohou mít jak listinnou, tak i elektronickou podobu.

Daňové subjekty, popřípadě jejich oprávnění zástupci mají právo nahlížet do všech částí spisu s výjimkou vyhledávací části (zde lze nahlížet pouze se souhlasem správce daně), do osobních daňových výčtů nebo do soupisů písemností ve všech částech spisu včetně vyhledávací části. Správce daně umožní daňovému subjektu opatřit si kopii, opis

nebo potvrzení a také ověřit výše uvedené výstupy ověřovací doložkou. Do spisu může subjekt nahlédnout v úředních hodinách, a pokud správce daně povolí i mimo ně. O každém nahlížení se pořídí protokol nebo úřední záznam.

2.7 Řízení a další postupy

Obecná ustanovení o řízeních a dalších postupech jsou obsažena v šesté hlavě daňového řádu.

Podání

Podáním se rozumí úkon osoby zúčastněné na správě daní směřující ke správci daně. Jednotlivá podání se posuzují podle skutečného obsahu, nikoli podle toho, jak je označeno. Vždy musí být zřejmé, kdo jej činí, čeho se týká a co se navrhuje. Podání je účinné dnem, kdy se doručí věcně a místně příslušnému správci daně a lze ho učinit písemně, ústně do protokolu nebo datovou zprávou.

Podatelem je osoba, která fakticky učinila podání. Může jí být daňový subjekt, ale i jeho zástupce. Pokud podání vykazuje vady, např. není způsobilé k projednání nebo nemůže mít předpokládané účinky pro správu daní, správce daně vyzve podatele k odstranění vad a současně mu stanoví lhůtu. Pokud dojde k odstranění vad ve stanovené lhůtě, má se za to, že bylo podáno řádně, avšak když nedojde ke zhojení vad vůbec nebo jen částečně, podání je neúčinné a správce daně pořídí úřední záznam.

Vyhledávací činnost a místní šetření

Jedná se o základní postup správce daně, kdy vyhledává důkazní prostředky a daňové subjekty a také zjišťuje, zda jsou plněny jejich povinnosti a to jednak před zahájením řízení, tak i v jeho průběhu. Správce daně vykonává vyhledávací činnost i bez přímé spolupráce s daňovým subjektem. Nejčastěji se v průběhu vyhledávací činnosti zjišťují příjmové a majetkové poměry osoby, opatřují nezbytná vysvětlení a provádí místní šetření.

Pomocí místního šetření správce daně realizuje vyhledávací činnost a lze jej definovat jako obhlídku vykonanou u daňového subjektu v místě výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo jako obhlídku věci. Správce daně ho může provádět prakticky kdekoli. Podle povahy věci lze k místnímu šetření přizvat osobu, která je potřebná např. záměčník či jiný specialista. O průběhu místního šetření se sepisuje buď úřední záznam, nebo protokol. Daňový řád

povoluje správcům daně pořizovat o průběhu místního šetření obrazové nebo zvukové záznamy, avšak je nutné před začátkem nahrávání takových záznamů zúčastněné osoby upozornit. Zmíněná nahrávka nebo zvukový záznam se stávají součástí spisu a daňový subjekt má právo na požádání z nich pořizovat kopie.

Daňová kontrola

Správce daně má právo kontrolovat daňové subjekty, zda plní své povinnosti. Daňový subjekt nese důkazní břemeno, tzn., že má povinnost daň sám přiznat a následně toto tvrzení doložit. Dokazují se skutečnosti, které jsou uvedeny v řádném daňovém tvrzení, v dodatečném daňovém tvrzení a v dalším podání, čímž je určen rozsah důkazního břemene. Předmětem daňové kontroly jsou daňové povinnosti vztahující se k jednomu daňovému řízení tj. řízení o jedné dani za jedno zdaňovací období nebo řízení týkající se jediné skutečnosti (např. daň z nabytí nemovitých věcí). Daňová kontrola bývá obvykle prováděna u daňového subjektu, což má své opodstatnění, protože se zde nacházejí potřebné doklady i osoby, které mohou podat vysvětlení. Daňový subjekt má povinnost zajistit pro tyto účely vhodné místo, mělo by se jednat o kancelářský prostor se standardním vybavením a sociálním zázemím. Pokud úřední osoba rozhodne, že je vhodnější provést kontrolu v budově správce daně, je nutné, aby tento správce daně rozhodnutí schválil.

Daňový subjekt včetně jeho zaměstnanců má právo být přítomen jednání týkající se daňové kontroly a také lze i v jejím průběhu předkládat důkazní prostředky, vyvracet pochybnosti atd. Daňová kontrola se považuje za zahájenou prvním úkonem správce daně vůči kontrolovanému daňovému subjektu. Správce daně sepisuje zprávu o daňové kontrole, kde uvede výsledek zjištění, hodnocení důkazů popřípadě odkazy na protokoly či úřední záznamy.

Zahájení řízení

Řízení se zahajuje na návrh nebo z moci úřední. V prvním zmíněném případě je zahájeno okamžikem, kdy správce daně obdrží podání od osoby zúčastněné na správě daně. Za zahájení z moci úřední se považuje den, kdy správce daně oznámí osobě zahájení řízení.

Rozhodnutí

Správce daně rozhodnutím ukládá povinnosti a přiznává práva (konstitutivní charakter) nebo prohlašuje již existující práva a povinnosti (deklaratorní charakter). Rozhodnutí se považuje za vydané okamžikem učinění úkonu k jeho doručení tj. okamžik expedice v případě písemné a elektronické podoby, nebo moment podepsání úřední osobou, pokud se nedoručuje. Vůči jeho příjemci je účinné dnem oznámení. „*Rozhodnutí obsahuje:*

- *označení správce daně, který rozhodnutí vydal,*
- *číslo jednací, popřípadě číslo platebního výměru,*
- *označení příjemce rozhodnutí,*
- *výrok s uvedením právního předpisu, podle něhož bylo rozhodováno, a jde-li o platební povinnost, také částku a číslo účtu příslušného poskytovatele platebních služeb, na který má být částka uhrazena,*
- *lhůtu k plnění, je-li nutné ji stanovit,*
- *poučení, zda je možné proti rozhodnutí podat odvolání, v jaké lhůtě je tak možno učinit, u kterého správce daně se odvolání podává, spolu s upozorněním na případné vyloučení odkladného účinku,*
- *podpis úřední osoby s uvedením jména a pracovního zařazení a otisk úředního razítka; tuto náležitost lze nahradit uznávaným elektronickým podpisem úřední osoby,*
- *datum, kdy bylo rozhodnutí podepsáno (Marková, 2015, s. 250, § 102 odst. 1).“*

2.8 Opravné a dozorčí prostředky

Proti rozhodnutí správce daně se může poplatník bránit podáním opravného prostředku a to řádného a mimořádného. Řádným opravným prostředkem je odvolání, případně rozklad³ a mimořádným opravným prostředkem je návrh na povolení obnovy řízení nebo dozorčího prostředku, což je nařízení obnovy řízení a nařízení přezkoumání rozhodnutí. Příjemce rozhodnutí však může podat odvolání, pokud to připouští zákon. Obecná lhůta pro podání odvolání je 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Jednotlivé druhy opravných prostředků mají podrobná pravidla upravena v dalších ustanoveních daňového řádu.

³ Rozklad se podává proti rozhodnutí ústředního správního orgánu nebo úřední osoby stojící v jeho čele, při řízení se postupuje obdobně jako u odvolání.

3. Vznik daňových nedoplatků a postup při jejich zajištění

V České republice je podle zákona č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky vybíráním daní pověřeno 14 finančních úřadů, které se nachází v každém kraji a Specializovaný finanční úřad s působností na celém území ČR. Daňový subjekt může uhradit svou daňovou povinnost v hotovosti např. prostřednictvím poštovní poukázky typu A, ale hradit lze i bezhotovostně.

3.1 Placení daně

Daňový subjekt může využít k zaplacení daně poštovní poukázku typu A. Částku uhradí na pobočce České pošty a její pracovník při převzetí poukázku potvrdí. Výhodou využití poukázky je, že ji lze použít k úhradě kterékoli daně, nicméně tato forma platby není osvobozena od poštovních poplatků. Další možností je zaplatit daň přímo v pokladně správce daně, ale součet za všechny druhy daní u jednoho daňového subjektu za jeden kalendářní den nesmí překročit částku 500 000 Kč. Podrobnější úpravu této problematiky lze nalézt v § 163 odst. 3 daňového řádu.

Pokud daňový subjekt hradí daň bezhotovostně bankovním příkazem, je nutné znát číslo bankovního účtu příslušného správce daně. Daň je odvedena v české měně. Vždy je nutné pečlivě označit, které daně se platba týká. Další variantou bezhotovostní platby daně je využití internetového bankovníctví, které se řídí stejnými pravidly jako bankovní příkaz. Okamžik připsání částky na účet správce daně se považuje za den platby.

Evidence daní

Správce daně vede evidenci daní a v rámci ní zaznamenává vznik, stanovení, splnění a zánik daňových povinností. Každému daňovému subjektu je přidělen osobní daňový účet, kde se údaje evidují a to za každý druh daně zvlášť. Účet má kreditní a debetní stranu. Na debetní straně se zaznamenávají předpisy a odpisy daní, včetně odpisů nedoplatků. Kreditní strana slouží k evidenci plateb a vratek. Platby musí být doloženy doklady poskytovatelů platebních popř. poštovních služeb nebo jinými doklady o provedení platby. Daňový subjekt může požádat správce daně o vydání potvrzení o stavu jeho účtu a správce daně ho následně vyrozumí.

3.2 Nedoplatek

Za nedoplatek daňový řád označuje částku daně včetně příslušenství, která není uhrazena a už uplynula lhůta pro její splatnost a také se do této kategorie řadí neuhrazená částka zajištěné daně. „*Příslušenstvím daně se rozumějí úroky, penále, pokuty a náklady řízení, jsou-li ukládány nebo vznikají-li podle daňového zákona* (Marková, 2015, s. 236, § 2 odst. 5).“ Správce daně může vyrozumět daňový subjekt o stavu jeho nedoplatků a zdůraznit následky, které plynou z jejich neuhrazení. Takové upozornění je neformální a může být písemní i telefonické. Nedoplatek z pohledu daňového subjektu lze označit za jeho daňový dluh, avšak z pohledu státu se jedná o splatnou daňovou pohledávku.

Správce daně vybírá a vymáhá nedoplatek do 6 let od splatnosti daně, což je lhůta pro placení daně. Lhůta pro placení daně může být přerušena z důvodu zahájení exekučního řízení nebo zřízení exekučního práva či oznámení rozhodnutí o posečkání. Uvedená lhůta neběží v případech, které stanovuje § 160 odst. 4 daňového řádu. Jedná se např. o dobu, kdy je dluh vymáhaný soudním exekutorem, srážkami ze mzdy, atd. Lhůta pro placení daně končí nejpozději uplynutím 20 let od jejího počátku, ale pokud je nedoplatek zajištěn zástavním právem, které je zapsané ve veřejném registru, právo vymáhat ho zaniká uplynutím 30 let po tomto zápisu.

Pořadí úhrady nedoplatku

Při pořadí úhrady nedoplatků správce daně rozlišuje osoby, které mají na svém daňovém účtu pouze nedoplatky a osoby proti kterým již je zahájeno vymáhací řízení. Při prvním zmíněném případě postupuje správce daně tak, že se platba nejprve využije na úhradu nejstarších nedoplatků a splatných daní a poté se hradí příslušenství daně.

Pokud je již proti daňovému subjektu vedeno vymáhací řízení, přichází platby se využijí v tomto pořadí:

- úhrada nákladů řízení,
- úhrada nejstarších nedoplatků a splatných daní,
- úhrada příslušenství daně.

3.3 Způsoby úhrady nedoplatků

Úhrada formou přeplatku

Přeplatek je částka, o kterou úhrn plateb a vratek převyšuje úhrn předpisů a odpisů na osobním daňovém účtu daňového subjektu. Přeplatky mohou být využity na úhradu nedoplatků a to jak na jiném osobním daňovém účtu jednoho daňového subjektu, ale je přípustné použít je i na úhradu nedoplatků u jiného správce daně (př. finanční úřad, celní úřad, obecní úřad, soud, apod.), který o ně požádal před vystavením příkazu vrácení daňovému subjektu (jen v případě, že se jedná o vratitelný přeplatek). V případě přeplatku převyšujícího 1 000 Kč, je správce daně, byť neformálně povinen, vyrozumět daňový subjekt. Vratitelné přeplatky správce daně vrací ve lhůtě stanovené zákonem nebo na základě žádosti daňového subjektu převede přeplatek na úhradu nedoplatků u jiného správce daně nebo nedoplatků jiného daňového subjektu u stejného, ale i jiného správce daně.

Posečkání

Mezi další metody úhrady nedoplatků se řadí tzv. posečkání s úhradou daňové povinnosti. Jedná se v podstatě o odsunutí úhrady daně a to buď v celém rozsahu, nebo postupně a to bez nebezpečí exekuce na majetku daného daňového subjektu. Tato metoda také zahrnuje rozložení úhrady daně na splátky, avšak posečkaná částka nepřestává být nedoplatkem (jinak by šlo o posunutí dne splatnosti). Aby mohlo dojít k posečkání, musí si o to daňový subjekt požádat nebo k němu dochází z moci úřední. Požadavku o posečkání se vyhová, pokud by daňovému subjektu hrozila po zaplacení nedoplatku vážná újma, nebo pokud daň nelze vybrat najednou, dále pokud se očekává zánik nedoplatku např. odepsáním pro nedobytnost či je ohrožena výživa samotného daňového subjektu, ale i osob na něj odkázaných.

Správce daně je povinný rozhodnout o žádosti o posečkání do 30 dnů od jejího podání. Pokud se žádostí vyhová, správce daně nemůže zahájit vymáhání nedoplatku a také daňovému subjektu nevzniká povinnost zaplatit úrok z prodlení. Za časové období, kdy je úhrada daně posečkaná, musí daňový subjekt hradit úrok z posečkané částky, který se odvíjí od roční výše repo sazby stanovené Českou národní bankou navýšeného o 7 procentních bodů. Po bezprostředním ukončení posečkání správce daně vystavuje daňovému subjektu platební výměr ve výši úroků z posečkané částky. Tato částka je splatná do 30 dnů od doručení

platebního výměru. Žádost dlužníka o posečkání s úhradou daně je zpoplatněno dle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích částkou 400 Kč.

Odpis nedoplatku pro nedobytnost

Vznikl-li dlužníkovi daňový nedoplatek, správce daně usiluje o to, aby byl vymožen. Pokud se nedaří tento nedoplatek vymoci, může správce daně přistoupit k odpisu pro nedobytnost. Nedobytný nedoplatek je takový, který byl bezvýsledně vymáhán a to jednak na daňovém subjektu i na jiných osobách, dále pokud by vymáhání bylo bezvýsledné, nebo předpokládá-li se, že by náklady na vymáhání převýšily jeho výsledek, popř. vymáhání nedoplatku je spojeno se značnými či nepoměrnými obtížemi. Správce daně vždy v souvislosti s odpisem nedoplatku vystavuje odpisný doklad. Takový nedobytný daňový nedoplatek však nezaniká a to v případě, pokud stále neuplynula lhůta pro placení daně. Může však nastat situace, že dlužníkovi vznikne přeplatek na jiné dani a ten lze převést na odepsaný nedoplatek nebo lze provést výkon rozhodnutí, protože dlužník např. nabytí dědictví. V takovém případě správce daně aktivuje odepsaný nedoplatek na dlužníkově osobním daňovém účtu. Odepsat nedobytný daňový nedoplatek lze na základě příkazu správce daně k odpisu, jehož forma i povaha se shoduje s úředním záznamem.

3.4 Vymáhání daní

Nezaplatí-li daňový subjekt svou daňovou povinnost v určené lhůtě, vzniká mu nedoplatek. „*Prvním úkonem daňové exekuce je výzva k zaplacení daňového nedoplatku vůči daňovému dlužníkovi (Grossová, 2007, s. 129).*“ Jestliže ani tehdy daňový subjekt nezaplatí dlužnou částku, po uplynutí náhradní lhůty lze přistoupit k vymáhání, jemuž předchází existence rozhodnutí, u kterého uplynula lhůta plnění, je v právní moci a tudíž je vykonatelné.

Daňový nedoplatek lze vymáhat několika způsoby a to daňovou exekucí, nebo zajistit vymáhání prostřednictvím soudního exekutora, uplatnit ho v insolvenčním řízení nebo jej přihlásit do veřejné dražby. Správce daně se rozhoduje o uvedených způsobech vymáhání s ohledem na daňový subjekt. Vybírá totiž takovou metodu, u které budou náklady řízení přiměřené výši nedoplatku, jelikož tyto náklady hradí daňový subjekt.

Exekuční titul

Chce-li správce daně přistoupit k exekuci, musí mít k dispozici tzv. exekuční titul. Tento dokument může mít podobu:

- výkazu nedoplatků,
- vykonatelného rozhodnutí, kterým se stanoví peněžité plnění, nebo
- vykonatelného zajišťovacího příkazu.

Exekuční titul musí obsahovat náležitosti uvedené v § 176 odst. 2, daňového řádu. Jedná se např. o identifikaci správce daně, který vydal výkaz nedoplatků, číslo jednací, identifikace daňového subjektu, potvrzení o vykonatelnosti (nejdůležitější část, již je deklarována skutečnost, že všechny nedoplatky jsou vymahatelné), den sestavení výkazu nedoplatků, podpis úřední osoby atd.

Do rozhodnutí, kterým se stanoví peněžité plnění, spadá platební výměr, dodatečný platební výměr a hromadný předpisný seznam⁴. Rozhodnutí je považováno za vykonatelné, jestliže se proti němu nelze odvolat, nebo pokud odvolání nemá odkladné účinky a uplynula lhůta plnění (nemusí být stanovena).

3.5 Daňová exekuce

Správce daně zahajuje daňovou exekuci vůči daňovému subjektu a tím dochází k vynucení zaplacení daňového nedoplatku. Správci daně, v tomto případě nejčastěji finanční orgány, usilují o vymáhání daňových nedoplatků „vlastními silami.“ Exekuce může postihovat jak nepeněžitá plnění (např. odebrání věci) tak i peněžitá plnění (příkázání pohledávky z účtu, srážky ze mzdy).

Nařízení daňové exekuce

Za faktické zahájení daňové exekuce se považuje okamžik vydání exekučního příkazu. Správce daně k uvedené možnosti přistupuje v případě, že jsou splněny věcné předpoklady k nařízení exekuce, k nimž se řadí:

- existence a vykonatelnost příslušného exekučního titulu,
- zachování prekluzivní lhůty pro vymáhání,
- postižitelnost předmětu exekuce,
- dodržení pravidel směřující k ochraně dlužníka.

⁴ Exekučním titulem může být vykonatelné rozhodnutí orgánu veřejné moci, které se vymáhá v rámci tzv. dělené správy (upraveno v § 161 a 162 daňového řádu).

Exekuční příkaz musí splňovat náležitosti rozhodnutí podle § 102 odst. 1, daňového řádu, dále je v něm stanoven způsob provedení daňové exekuce, výše nedoplatků včetně příslušenství a hodnota exekučních nákladů, dále je nutné uvést odkaz na příslušný exekuční titul. Vymáhaná částka může být navýšena o úrok z prodlení, pokud vzniká v průběhu exekučního řízení a způsob jeho výpočtu musí být stanoven v exekučním příkaze. Ten se doručuje do vlastních rukou dlužníkovi a poddlužníkovi (např. plátcí mzdy, poskytovateli platebních služeb). Od 1. 1. 2014 nelze podat opravné prostředky proti exekučnímu příkazu, akceptuje se jen podání námítky.

Správce daně si volí způsob provedení exekuce a exekuční příkaz se vydává na:

- srážky ze mzdy,
- přikázání pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb,
- přikázání jiné peněžité pohledávky,
- postižení jiných majetkových práv,
- prodej movitých a nemovitých věcí.

Aby mohl správce daně zvolit vhodný způsob exekuce, zjišťuje si bližší informace o dlužníkovi např. jeho majetkové poměry, zda je dlužník zaměstnán nebo jestli má na bankovním účtu kladný zůstatek. Zjistí-li správce daně, že má dlužník peněžní prostředky na bankovním účtu, daňový nedoplatek vymáhá přikázáním pohledávky z uvedeného účtu. Vždy správce daně dodržuje zásadu přiměřenosti, což znamená, že v případě, že u dlužníka je evidován nedoplatek ve výši např. 1 000 Kč, není adekvátní ihned přistupovat k vymáhání prodejem jeho nemovitých věcí.

Prohlášení o majetku

Dlužník má po vyzvání povinnost podat prohlášení o majetku v případě, že neuhradil nedoplatek přikázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb. Výzvu ukládá správce daně a v ní je uvedena lhůta pro podání prohlášení o majetku (nesmí být kratší než 15 dnů), dále poučení o následcích nepodání nebo podání nesprávných údajů. Veškeré informace, které dlužník v prohlášení uvede, musí být úplné, pravdivé a musí být výslovně deklarovány. Je nutné sdělit informace týkající se majetku ve společném vlastnictví manželů. Má-li prohlášení o majetku listinnou podobu, musí být opatřeno úředně ověřeným podpisem dlužníka. Daňový řád v § 180 odst. 3 vymezuje seznam majetku, který má povinnost dlužník

uvést. Pokud dlužník učinil prohlášení o majetku, které není starší než 6 měsíců, nemusí se sestavovat nové, pouze je doplněno o změny. Existuje skupina skutečností, kdy dlužník není povinen podávat prohlášení vůbec. Jedná se o případy, kdy je vůči dlužníkovi vedeno insolvenční řízení, nebo pokud je vůči němu zavedena nucená správa či vymáhaný nedoplatek zanikl např. splněním.

Exekuční náklady

Daňový řád určuje, že exekučními náklady je zatížen dlužník a tudíž má povinnost je uhradit. Do takových nákladů spadají:

- náklady na řízení daňové exekuce,
- náklady za výkon prodeje,
- hotové výdaje vzniklé při provádění exekuce.

Stanovují se buď exekučním příkazem, nebo samostatným rozhodnutím (v tomto případě musí být uhrazeny do 15 dnů od doručení a ve stejné lhůtě je možno podat odvolání). Správce daně tyto náklady eviduje na dlužníkově osobním daňovém účtu a vymáhá je současně s nedoplatkem.

Výše exekučních nákladů stanovuje daňový řád v § 183 a 184. Hodnotu exekučních nákladů tvoří:

- náklady plynoucí z nařízení daňové exekuce, které činí 2 % z vymáhané částky, minimálně 500 Kč a maximálně 500 000 Kč a dlužník má povinnost je uhradit po vydání exekučního příkazu nebo samostatného rozhodnutí,
- náklady jako náhrada výkonu prodeje, které odpovídají 2 % z vymáhané částky se stejnými limitacemi dolní a horní hranice jako u nákladů daňové exekuce, avšak povinnost úhrady vzniká zahájením dražby nebo prodáním předmětu mimo dražbu,
- hotové výdaje, které vznikly během daňové exekuce, a správce daně je zúčtuje při zjištění jejich skutečné výše, jejich úhrada proběhne vždy přednostně.

Daňový subjekt (dlužník) hradí exekuční náklady týkající se konkrétního nedoplatku pouze jednou. Při výpočtu se vymáhaná částka zaokrouhluje na celé stovky dolů.

Jak už bylo uvedeno, exekučními náklady je zatížen dlužník, ačkoli existuje výjimka, kdy je této povinnosti zproštěn. Tato situace nastává v případě, že je daňová exekuce provedena neoprávněně, což je zřejmé až doručením rozhodnutí o jejím zastavení. V tomto případě je správce daně, jež daňovou exekuci neoprávněně nařídil, povinen daňovému subjektu uhradit úrok z uhrazené částky, který se stanoví ve výši repo sazby vyhlášené ČNB zvýšené o 14 procentních bodů. Pokud se prokáže, že bylo vymáháno neoprávněně, tak daňovému subjektu náleží za dobu neoprávněného vedení exekučního řízení dvojnásobný úrok, tedy repo sazba navýšená o 14 procentních bodů krát 2.

3.6 Daňová exekuce srážkami ze mzdy

Tato forma exekuce je v praxi využívána nejčastěji. Figurují zde tři subjekty: správce daně, dlužník a plátce mzdy (poddlužník), jímž může být jak fyzická tak i právnická osoba. Daňová exekuce se v tomto případě vztahuje na dlužníkovu mzdu, což je peněžitě plnění nebo naturální mzda, kterou poskytuje zaměstnavatel za práci. Podle ustanovení § 187 odst. 1 daňového řádu jsou srážky provedeny ze mzdy nebo jiných příjmů a to do hodnoty uvedené v exekučním příkazu, avšak definice jiných příjmů není v tomto zákoně zakotvena. Podrobná problematika jiných příjmů je upravena zákonem č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a to konkrétně v § 299. Ustanovení o srážkách ze mzdy se použijí obdobně na dlužníkův plat, odměny z pracovní činnosti, odměny za pracovní nebo služební pohotovosti, odměny členů zastupitelstva i na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče, které nejsou jednorázové. Také se srážky provedou na příjmech, jež nahrazují odměnu za práci nebo jsou poskytovány souběžně s ní např. náhrady mzdy nebo platu, nemocenské, peněžitá pomoc v mateřství, důchody, stipendia, podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci, odstupné, úrazový příplatek a úrazová renta. Pokud dlužník pobírá dávky podle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, tak tyto příjmy exekuci nepodléhají.

Exekuční příkaz se doručí dlužníkovi a plátcu mzdy (poddlužník) do vlastních rukou. Po doručení musí plátce mzdy zadržovat část dlužníkovy mzdy tj. srazit ji a tyto částky si ponechává u sebe. Srážky jsou prováděny z čisté mzdy až do chvíle, kdy je pohledávka plně uspokojena a to včetně příslušenství. Dojde-li k plnému uspokojení pohledávky, exekuční řízení se považuje za ukončené.

Jak už bylo zmíněno výše, srážky ze mzdy se provádějí z čisté mzdy, od které se odečítá tzv. základní částka (tato částka nemůže být sražena). Jedná se o poměrně pevnou

částku, jejíž výše se stanoví nařízením vlády České republiky. Dlužník může požádat o snížení srážek ze závažných důvodů, které posuzuje správce daně. Plátce mzdy pak snížené částky sráží ode dne doručení rozhodnutí. Zamítne-li správce daně v rozhodnutí snížení srážek, dlužník nemůže podat opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí.

Při vymáhání daňových nedoplatků musí být zachována kontinuita procesu a to hlavně v případech, kdy dlužník vstupuje do nového pracovního vztahu a tím pádem dojde ke změně v osobě plátce mzdy. Tomu správce daně doručí stejnopis původního exekučního příkazu a také nové rozhodnutí o pokračování ve srážkách s uvedením aktuální výše nedoplatku, jímž je zajištěna kontinuita. O zůstatku nedoplatku by měl správce daně dlužníka informovat. Pokud dlužník pobírá více mezd od několika různých plátců, exekuce se vztahuje na všechny tyto mzdy i na jiné příjmy. Každému plátcovi mzdy se doručuje exekuční příkaz i rozhodnutí, ve kterém správce daně uvádí hodnotu základní částky, jež nemůže být sražena. Veškeré mzdy dlužníka vytvoří celek a základní částka se srazí pouze jednou. Plátce mzdy vždy vyrozumí správce daně, pokud mzda vyplácena dlužníkovi nedosahuje základní částky. Poté správce daně rozhodne, jestli se bude srážet z jedné mzdy od jednoho plátce nebo se srážky rozprostřou mezi více plátců. Vždy se volí řešení, které je nejhospodárnější a nejjednodušší.

Daňový řád stanovuje oznamovací povinnosti dlužníka i plátce mzdy. Dojde-li ke změně plátce mzdy i ke zrušení nároku mzdy u předešlého plátce, je dlužník povinen tuto skutečnost oznámit do 8 dnů. Plátcovi mzdy vzniká oznamovací povinnost vůči správci daně. Ve lhůtě 8 dnů předá informace o ukončení pracovního poměru u plátce mzdy, popř. nástupu dlužníka do nového zaměstnání, nebo že u něj dlužník nastoupil nově do práce. Pokud nedojde ke splnění takových povinností, správce daně může uložit jak dlužníkovi, tak i plátcovi mzdy pořádkovou pokutu do hodnoty 50 000 Kč.

3.7 Daňová exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb

Tento způsob exekuce je druhým nejčastěji využívaným v praxi. Dochází k odepisování finančních prostředků z dlužníkovy účtu, tzn., že exekuce postihuje pouze nárok na vyplacení prostředků z účtu, ne samotné peníze. Účet může být veden i v cizí měně a odepisuje se do té doby, než dojde k dosažení částky stanovené exekučním příkazem. Tato suma je následně předána správci daně. Exekucí příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb může být postihnut jen majitel takového účtu. Správce daně

je povinný doručit exekuční příkaz nejdříve poskytovateli platebních služeb a až poté dlužníkovi a to z logického důvodu, neboť pokud by dlužník byl o exekuci informován dříve než např. banka, u níž má veden účet, hrozilo by nebezpečí vybrání veškerého zůstatku a tím i zmaření exekučního řízení. Vlastní-li dlužník více účtů, správce daně stanoví pořadí pro odepisování. Poddlužníkovi, v tomto případě poskytovateli platebních služeb, vzniká povinnost od okamžiku doručení exekučního příkazu nevyplácet peněžní prostředky z účtu dlužníka ani neprovádět započtení částek či jinak s nimi nakládat a to do výše částky stanovené exekučním příkazem. Tato povinnost se dotýká i příjmů, které dojdou na účet do 6 měsíců od vyrozumění o právní moci exekučního příkazu. Správce daně při tomto způsobu vymáhání nemůže srazit z účtu dlužníka celou hodnotu nedoplatku, pokud by po provedení srážky byl zůstatek účtu nižší než dvojnásobek životního minima. Není-li na dlužníkově účtu dostatek prostředků k přikázání celé hodnoty pohledávky, je povoleno přikázat ji po částech.

Pokud správce daně požádá o sdělení informací od poskytovatele platebních služeb, je nutné, aby žádosti bylo vyhověno. Jedná se o informace o číslech bankovních účtů, údajích o jejich majitelích, stavu peněžních prostředků a pohybech na účtech a také údaje o úvěrech, vkladech atd.

Exekuční řízení zaniká v případě, že vymáhání bylo dokončeno a došlo plně k uspokojení pohledávky nebo pokud dlužníkův účet nevykazuje takový zůstatek, ze kterého lze provést přikázání pohledávky. Nezmění-li se tento stav do 6 měsíců, poskytovatel peněžních služeb vyrozumí správce daně o nedostatku peněžních prostředků na dlužníkově účtu. Exekuce může zaniknout zastavením podle ustanovení § 181 odst. 2, daňového řádu tj. např. z důvodu posečkání, zániku práva vymáhat nedoplatek, nebo pokud by vymožená částka nepokryla ani exekuční náklady.

3.8 Daňová exekuce přikázáním jiné peněžité pohledávky

Jinou peněžitou pohledávkou je myšlena např. pohledávka ve formě přeplatku za dodávky energií nebo služeb a dále pohledávky dlužníka za jeho dlužníky (odběrateli). „*Tento dlužník dlužníka se dostává pak k oprávněnému správci daně – věřiteli – do vztahu poddlužníka (Radková, 2009, s. 57).*“ Ten, pokud mu byl doručen exekuční příkaz, nesmí po dobu trvání daňové exekuce vyplatit dlužníkovi jeho pohledávku ani na ni provést započtení nebo s ní jinak nakládat. Dlužník také nesmí se svou pohledávkou nakládat a nemá

právo na její výplatu. Vymáhání se týká i pohledávek, které nejsou v době doručení exekučního příkazu splatné, a jejich splatnost se předpokládá v budoucnu. Problematika doručování se v tomto případě řeší obdobně jako u daňové exekuce příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, tj. nejprve se doručuje poddlužníkovi a až poté samotnému dlužníkovi a je doporučeno provést doručení do vlastních rukou.

3.9 Daňová exekuce postižením jiných majetkových práv

Tohoto způsobu vymáhání se v praxi příliš nevyužívá. Za jiná majetková práva se považují majetková práva, která mají majetkovou hodnotu (nesmí být spojeno s osobou povinného) a také toto právo musí být převoditelné na jiné osoby. Řadí se zde např. podíly v obchodních společnostech a členská práva a povinnosti v družstvech. Provede-li se exekuce tímto způsobem tj. např. postihnutím podílů v obchodních společnostech, dlužníkovi zaniká účast a to může vést i k zániku společnosti. Vymáhání se týká i nároku dlužníka na vypořádací podíl nebo práva na likvidační zůstatek a práva na vydání nebo dodání movitých věcí. Rozhodne-li se správce daně postihnout pohledávky na vydání popř. dodání movitých věcí, uplatní obdobný postup jako při příkázání jiné pohledávky než peněžité. Je zhotoven exekuční příkaz, kterým se zakazuje vydání nebo dodání věcí dlužníkovi a místo toho se stanoví způsob předání uvedených věcí správci daně. Nejprve se doručí poddlužníkovi do vlastních rukou a až poté dlužníkovi. Dojde-li poddlužníkovi exekuční příkaz, po jeho obdržení je povinen zdržet se splnění, započtení či jiného způsobu nakládání s dlužníkovou pohledávkou. Dlužník pozbývá právo manipulace s exekuoanou pohledávkou a okamžikem doručení exekučního příkazu poddlužníkovi nemá právo požadovat dodání či vydání movitých věcí. Poté dochází ke zpeněžení movitých věcí a to způsobem stanoveným daňovým řádem tj. prodejem movitých věcí. A pokud poddlužník nedostojí povinnosti odevzdat předmětnou movitou věc správci daně, správce daně postupuje dle ustanovení § 186 odst. 3 daňového řádu. Dojde tedy ke splnění dlužníkovu dluhu (pohledávky) z prostředků tohoto poddlužníka a v tomto případě se situace vždy řeší podání žaloby u soudu.

3.10 Daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí

Problematika exekucí prodejem movitých a nemovitých věcí je upravena daňovým řádem, ale i občanským soudním řádem. Tyto uvedené úpravy nejsou jednotné. Podle daňového řádu lze exekuci prodejem movitých a nemovitých věcí provést těmito způsoby:

- dražbou,
- prodejem movitých věcí,
- prodejem nemovitých věcí a
- rozvrhovým řízením.

Dražba

Správce daně má pravomoc při vymáhání nedoplatků prodejem movitých a nemovitých věcí nařídit a vykonat dražbu. V tomto exekučním řízení vystupuje daňový exekutor, který je pověřen řízením dražby. Daňovým exekutorem je správce daně disponující oprávněním k provedení exekuce. Správce daně pověří licitátora, kterému přísluší činit úkony při dražbě na účet dražebníka (osoba provádějící dražbu na základě uděleného oprávnění). Dražba je přístupná veřejnosti, pokud se jedná o dražbu nemovitých věcí, je dražitel povinen složit dražební jistotu a prokázat svou totožnost. Všichni účastníci dražby se zapisují do seznamu osob a může jim být přiděleno dražební číslo. Za dražitele se považuje osoba, která se účastní dražby a během ní podala dražební podání a pokud je jí udělen příklep, stává se z ní vydražitel. Dražba může být také provedena elektronicky a to v případě, že je na to správce daně technicky vybaven.

Správce daně nařizuje dražbu vydáním dražební vyhlášky obsahující níže uvedené náležitosti, jež jsou kombinací ustanovení § 102 odst. 1 písm. a), b), g) a h) a specifických náležitostí § 195 odst. 2. Jedná se např. o označení správce daně, čísla jednacího, podpis úřední osoby, otisk úředního razítka, datum podpisu rozhodnutí, datum a čas konání dražby, popis předmětu dražby, způsob úhrady nejvyššího dražebního podání a lhůtu pro uhrazení aj.

Náležitosti dražební vyhlášky mohou být specifikovány, záleží na předmětu dražby. Vyhláška může také obsahovat výši a způsob úhrady dražební jistoty, čas a místo prohlídky předmětů, které se budou dražit a práva a závady týkající se předmětu dražby a správce daně označí ty závady, jež po prodání v dražbě nezaniknou. Použití opravné prostředky nelze proti dražební vyhlášce, kterou se ruší konání dražby. Pokud se jedná o dražbu prováděnou elektronicky, musí dražební vyhláška obsahovat jednak adresu webové stránky, kde se bude dražba provádět i adresu stránky s uvedenými podmínky a postupy při provádění elektronické dražby.

Dražební vyhláška se doručuje do vlastních rukou dlužníkovi, spoluvlastníkovi předmětu, osobám disponujícím předkupním, věcným, nájemním právem, dále pak správci

daně a osobám, jež přistoupily do exekuce z přerušené exekuce. Ostatním osobám je doručováno zveřejněním dražební vyhlášky na úřední desce nebo způsobem, který umožňuje dálkový přístup a to nejméně 30 dnů před zahájením dražby nemovitých věcí nebo 20 dní před zahájením dražby věcí movitých.

Daňový exekutor vyhotoví protokol, kde je popsán průběh licitace, uvede se nejvyšší dražební podání a rozhodnutí o udělených příklepech popřípadě i výhradách proti nim včetně jejich řešení. Povinnost připojit k protokolu podpis mají osoby, které měli výhrady proti udělení příklepu a taky daňový exekutor. Dražba je považovaná na skončenou, jsou-li vydraženy všechny předměty, nebo pokud vydražená částka dosahuje hodnoty vymáhaných nedoplatků.

3.11 Daňová exekuce prodejem movitých věcí

Tento způsob provedení daňové exekuce předchází dražbě. V praxi často dochází k situaci, kdy exekutor zabavuje věci, které mnohdy dlužníkovi nepatří a to má negativní vliv na životní úroveň samotného dlužníka i jeho rodinných příslušníků. Předmětem tohoto vymáhání jsou movité věci, které dlužník vlastní. Může se jednat i o prodej spoluvlastnického podílu. Uvedené věci se sepíší a poté prodají. Po sepsání věcí dochází k jejich přezkoumání, zda vyhovují ustanovení § 322 občanského soudního řádu, kde je stanoveno vyloučení věcí, které dlužník potřebuje k uspokojování hmotných potřeb svých i jeho rodiny nebo věcí, jež potřebuje pro výkon svého povolání popřípadě i dalších věcí, jejichž prodej by byl proti morálním zásadám. Konkrétně jsou to tyto věci:

- součásti oděvů a obvyklé vybavení domácnosti,
- snubní prsteny a podobné věci,
- zdravotnické potřeby, které dlužník používá z důvodu jeho nemoci nebo tělesné vady,
- hotovost do výše dvojnásobku životního minima, který stanoví jiný právní předpis⁵,
- domácí zvířata, která slouží člověku jako společník.

Daňový exekutor vytvoří soupis věcí, které se budou prodávat, a dlužník s nimi nesmí nakládat. Dále vyzve dlužníka k zaplacení nedoplatku a doručí mu exekuční příkaz na prodej

⁵ Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

movitých věcí. Primárně se sepíší věci, které dlužník může postrádat a u kterých se předpokládá bezproblémový prodej. Věci, které se kazí, jsou sepsány pouze tehdy, kdy hodnota ostatních movitých věcí neodpovídá výši nedoplatku a pokud jde tyto věci rychle prodat. Narazí-li exekutor na věci zvláštní povahy (listinné cenné papíry, peníze, platební karty, drahé kovy, atd.) sepíše je a ihned odebere. Movité věci v držení jiné osoby se také sepíší, a tato osoba je následně předá daňovému exekutorovi. Pokud hrozí nebezpečí, že sepisované věci mohou být poškozeny, odcizeny, pozměněny, zničeny či ukryty tak daňový exekutor je odebere. Povoleno je také zamknutí věcí do místnosti opatřené úřední uzávěrou, ale dlužník s tímto musí vyslovit souhlas anebo se věci nechají v místě sepsání a v tom případě se opatří viditelně nálepkou. Nálepka obsahuje údaje jako je datum sepsání věcí a identifikace správce daně (daňový exekutor). Veškeré úkony související s odebráním a zajištěním věcí má zajistit dlužník, ale lze je přenechat správci daně. O soupisu movitých věcí a jeho průběhu se zhotovuje protokol obsahující náležitosti, které jsou upraveny v § 208 daňového řádu.

Cena movitých věcí se zjišťuje po nabytí právní moci exekučního příkazu několika způsoby. Jde-li o věci, jejichž cena nemusí být stanovena podle jiného právního předpisu, správce daně cenu odhadne a zapíše ji do úředního záznamu. V ostatních případech jako je odhad ceny kulturních památek, muzejních sbírek atd., cenu vždy určuje znalec.

Všechny věci uvedené v soupisu se draží a to buď jednotlivě, nebo v souboru. Dojde-li k udělení příklepu, vydražitel musí své dražební podání uhradit ihned nebo ve stanovené lhůtě (kratší než 10 dnů) pokud je dražba elektronická. Když vydražitel cenu nezaplatí, draží se znovu bez jeho účasti. Správce daně vystavuje potvrzení o zaplacení dražebního podání a rozhodnutí o udělení příklepu. Tyto dokumenty deklarují vlastnictví k vydražené věci. Mimo dražbu správce daně prodá ty věci, s nimiž lze obchodovat jen s povolením, nebo je jejich prodej zakázán, popřípadě i takové věci, které se rychle kazí. Jestliže některé věci nebyly v dražbě zpeněženy, správce daně je vyloučí ze soupisu a dlužník je o tomto informován doručením rozhodnutím, proti kterému se nelze odvolat. Rozhodnutím správce daně vyzývá dlužníka k převzetí vyloučených věcí a také o vrácení vypracuje protokol.

Daňová exekuce prodejem nemovitých věcí

Exekuce prodejem nemovitých věcí postihuje vlastníky nemovitých věcí případně spoluvlastníky podílů na nemovitých věcech. Správce daně předá dlužníkovi exekuční příkaz

a od té doby dlužník nesmí s nemovitou věcí manipulovat např. převádět ji na jinou osobu či ji zatížit, poruší-li, tak jeho jednání je z právního hlediska neplatné. Dlužníkovi po doručení exekučního příkazu vzniká povinnost ve lhůtě 15 dní oznámit správci daně, které osoby disponují předkupním právem a jestli vykazuje věc závady. Pokud toto dlužník nesplní, je odpovědný za škodu.

Exekuční příkaz se doručuje jednak dlužníkovi, případně i spoluvlastníkům, dále katastrálnímu úřadu a jemu se rovněž oznamuje nabytí právní moci zmíněného příkazu. V případech exekuce prodejem nemovitých věcí se stanoví znalec, aby ocenil takovou věc včetně jejího příslušenství, pokud byla nemovitost již oceněna a od té doby neuplynula roční lhůta, znalec nově neoceňuje. Znalec je přizván, až exekuční příkaz nabude právní moci.

Na základě stanoveného ocenění vypracované znalcem správce daně určí výslednou cenu rozhodnutím, proti kterému lze podat odvolání do 15 dnů po doručení rozhodnutí a dražba nesmí být nařízena dříve než po nabytí právní moci. V případě dražení nemovitých věcí je vydražitel povinen složit tzv. dražební jistotu, jejíž výši stanovuje správce daně a měla by odpovídat nejvýše polovině nejnižšího dražebního podání a ta se použije jako započtení na úhradu vydražené nemovité věci. Vydražitel zaplatí hodnotu nejvyššího dražebního podání ve lhůtě uvedené v dražební vyhlášce, která začíná běžet dnem, kdy rozhodnutí o udělení příklepu nabylo právní moci. Tato lhůta nemůže být delší než 2 měsíce. Zmíněné rozhodnutí o udělení příklepu se doručí oprávněným osobám podle § 222 odst. 4 daňového řádu.

Osoby uvedené v ustanovení § 196 odst. 1, se mohou proti rozhodnutí ve lhůtě 15 dní po jeho doručení odvolat. Těmito osobami jsou např. dlužník, spoluvlastník, správce daně a osoby disponující předkupním, věcným, nájemním, pachtovním právem nebo výměnkem a výhradou zpětné koupě aj. Odvoláním se zabývá příslušný odvolací orgán a může ho potvrdit nebo změnit tak, aby příklep nebyl udělen.

Jak už bylo zmíněno, v případě exekuce nemovitých věcí mají osoby účastníci se dražby povinnost uhradit dražební jistotu. Pokud jim nebyl udělen příklep, dostanou ji zpět do 30 dnů po skončení dražby, podali-li odvolání lhůta je stanovena na 15 dnů a začíná běžet po nabytí právní moci rozhodnutí o odvolání.

Rozvrhové řízení

Toto řízení se považuje za závěr při řešení daňové exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí. Podstatou rozvrhového řízení je sestavení pořadí, ve kterém bude docházet k uspokojování pohledávek z peněžních prostředků získaných v dražbě.

Všichni věřitelé, kteří řádně přihlásili pohledávky, jsou vyzváni, aby do 15 dnů po doručení takové výzvy sdělili výši pohledávky včetně příslušenství a jiné informace, které mohou ovlivňovat pořadí. Tyto uvedené kroky se dělají tehdy, kdy rozhodnutí o udělení příklepu je v právní moci a již bylo uhrazeno nejvyšší dražební podání.

Z peněžních prostředků získaných v dražbě se primárně uspokojí exekuční náklady a pohledávky zajištěné zadržovacím právem. Pohledávky, jež nespádají do těchto kategorií, jsou uspokojovány podle jejich pořadí. Nastane-li situace, že dvě pohledávky mají stejné pořadí uspokojení a výtěžek dražby nestačí zcela na jejich pokrytí, uspokojí se poměrným dílem.

Správce daně v rozvrhovém řízení rozhodne o rozdělení výtěžku z dražby a zároveň přizná věřitelům nárok na zaplacení pohledávky ve výši odpovídající jejímu pořadí. Je vydáno rozhodnutí o rozvrhu, které se doručuje dlužníkovi, vydražiteli, věřitelům, kteří přihlásili pohledávku, a jejich přihláška nebyla odmítnuta, atd.

3.12 Insolvence a insolvenční řízení

Insolvencí se rozumí platební neschopnost, což je případ, kdy dlužník je neschopný uhradit své závazky. Správce daně má právo uplatnit pohledávky dlužníka v insolvenčním řízení a to podáním tzv. přihlášky, což se považuje jako jeden ze způsobů vymáhání. Tyto postupy však upravuje zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Správce daně je povinen sledovat průběh insolvenčního řízení dlužníka, neboť může dojít k určitým skutečnostem, na něž je nutné reagovat (např. lhůta pro přihlášení pohledávek, případně zrušení insolvence, atd.). V daňovém řádu se nacházejí ustanovení týkající postupu správce daně jak pokračovat v řízení v případě, že daňový dlužník je zapsán v insolvenčním rejstříku, dále povinnosti dlužníka, správce daně i insolvenčního správce.

V daňovém řádu je definována pohledávka za majetkovou podstatou jako taková daňová pohledávka, která vznikla v době, kdy rozhodnutí o úpadku nabylo účinnosti do doby ukončení insolvenčního řízení. Správce daně přihlásí dlužníkův dluh (pohledávku)

na formuláři, jehož náležitosti jsou stanoveny v prováděcím předpise k insolvenčnímu zákonu. Tento tiskopis je dostupný volně na internetu na www.justice.cz. Ustanovení insolvenčního zákona obsahuje i další náležitosti, které musí být doloženy, např. listiny zmíněné v přihlášce a veřejná listina, pomocí níž se prokazuje vykonatelnost pohledávky. Pokud soud rozhodne o úpadku dlužníka a povolí mu oddlužení, správce daně dále sleduje vývoj situace v insolvenčním rejstříku, protože může dojít např. ke zrušení oddlužení a jeho přeměně na konkurz, popř. i k některým jiným úkonům mající vliv na další postup správce daně. V průběhu insolvenčního řízení je z dlužníkovy dluhu uhrazeno minimálně 30 % a po ukončení takového řízení, dlužník požádá soud o prominutí dluhu a správce daně nemůže zůstatek dluhu vymáhat. Zbytek takových pohledávek je odepsán dle § 153 daňového řádu, a eviduje se na podrozvahovém účtu do doby, než dojde k prekluzi.

3.13 Zajištění daní

U daní, kterým neuplynula lhůta splatnosti či u dosud nestanovených daní, kde existuje předpoklad, že se v době vymahatelnosti stanou nedobytnými, popř. je bude možno vymoci jen s obtížemi, může správce daně uložit daňovému subjektu povinnost uhrazení částky uvedené v zajišťovacím příkazu. Částka v zajišťovacím příkazu musí být uhrazena ve lhůtě 3 pracovních dnů na depozitní účet správce daně.

Daňový subjekt se může proti zajišťovacímu příkazu odvolat a příslušný správce daně musí toto odvolání vyřídit do 30 dnů od jeho podání. Není přípustné, aby daňový subjekt požadoval obnovu řízení, je možno pouze dožádat se přezkumného řízení, případně podat soudní žalobu. Správce daně může přistoupit ke zřízení zástavního práva, aby došlo k zajištění částky v zajišťovacím příkazu a to tehdy, pokud daňový subjekt nezaplatí uvedenou částku. Vykonatelný zajišťovací příkaz se považuje za exekuční titul a tímto dojde k vynucení jeho splnění.

Zástavní právo

Jedním ze způsobů zajištění daní je institut zástavního práva. Zřizuje se k majetku daňového subjektu. Podrobnější podmínky jsou upraveny zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Správce daně disponuje pravomocí zřídit zástavní právo i na věci, kterou vlastní jiná osoba než daňový subjekt, avšak vlastník musí sepsat písemný souhlas a připojit úředně ověřený podpis. V § 170 odst. 4 daňového řádu je popsán vznik zástavního práva a to doručením rozhodnutí o zřízení zástavního práva buď daňovému subjektu,

nebo vlastníkovu majetku, kterým není daňový subjekt. U nemovitých věcí a dalšího majetku, který se eviduje v katastru nemovitostí či v jiných registrech se za vznik zástavního práva považuje okamžik doručení rozhodnutí katastrálnímu úřadu nebo instituci pověřené vedením daného registru. K zániku zástavního práva dochází vydáním rozhodnutí správce daně o zrušení zástavy a následně nabytím právní moci tohoto rozhodnutí. V jiných případech zástavní právo zaniká podle občanského zákoníku a to pokud zanikne zástava nebo vzdá-li se věřitel tohoto práva, dále pokud věřitel vrátí zástavu zástavci či zástavnímu dlužníkovi, dojde-li k zaplacení ceny ze strany zástavce (nebo i zástavního dlužníka) zástavnímu věřiteli nebo uplynutím doby, na kterou bylo zástavní právo zřízeno. Pokud právo zanikne v souladu s občanským zákoníkem, má správce daně povinnost vyrozumět daňový subjekt i vlastníka zástavy.

Ručení

Tento způsob zajištění daní spočívá v povinnosti ručitele uhradit nedoplatek za daňový subjekt, ukládá-li mu to zákon⁶. Správce daně ručiteli zašle výzvu, ve které stanoví daň, za kterou ručí a současně ho vyzve k zaplacení v dané lhůtě. Obecně platí, že pokud daňovému subjektu vznikne daňová povinnost, musí ji uhradit, pokud se tak nestane, vzniká mu nedoplatek, poté správce daně daňovému subjektu (dlužníkovi) zasílá upomínky a neustále ho vyzývá k zaplacení, nedojde-li ani teď k úhradě, správce přistoupí k exekuci nedoplatku. Může se stát, že ani nyní nebude nedoplatek zaplacen a tehdy lze vydat výzvu ručiteli. „*Výzvu ručiteli lze vydat rovněž po zahájení insolvenčního řízení vůči daňovému subjektu (Marková, 2015, s. 258, § 171 odst. 3).*“ Ručitel má právo odvolat se proti výzvě a učiní-li to včas, tak odvolání má odkladný účinek.

Ručitel získává po doručení výzvy procesní postavení jako daňový subjekt a také je mu umožněno nahlížet do spisu nedoplatku, za který ručí, popřípadě mu správce daně poskytuje informace potřebné k odvolání. Také lze zažádat o posečkání a tehdy správce smí vymáhat pouze na daňovém subjektu. Je-li ručitel v prodlení s úhradou, nevzniká mu povinnost zaplatit úrok z prodlení k nedoplatku, stejný princip je uplatněn u posečkané částky a případných úroků. Pokud ručitel zaplatí nedoplatek za daňový subjekt, je mu vydáno potvrzení o úhradě a tato platba je primárně použita k uhrazení nedoplatku, za který se zaručil. Ručiteli může vzniknout přeplatek, který lze použít k uhrazení nedoplatku na jeho osobním účtu nebo je ve lhůtě do 30 dnů po jeho vzniku vrácen.

⁶ např. zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

Ručení třetí osobou a finanční záruka

Za daňový subjekt se může zaručit i třetí osoba, sestaví-li ručitel prohlášení a doplní ho úředně ověřeným podpisem, čímž se ručitel zavazuje uhradit pohledávku za daňový subjekt (dlužníka), pokud tak neučiní sám dlužník. V tomto případě se jedná o tzv. smluvní ručení, kdy se daňový subjekt s ručitelem mezi sebou dohodnou a řídí se ustanoveními občanského zákoníku. Další možností správce daně je přijmout finanční záruku. Výstavce odevzdá písemné prohlášení v záruční listině, v němž se zavazuje po výzvě správce daně k úhradě zajištěné částky. Součástí záruční listiny musí být úředně ověřený podpis, což se ovšem netýká bankovní záruky.

4. Využití způsobů vymáhání u vybraných finančních a městských úřadů

Vymáháním daňových nedoplatků se zabývají nejenom finanční a obecní úřady, ale také další instituce jako celní správa aj. Vymožené prostředky jsou příjmem veřejného rozpočtu.

4.1 Způsoby vymáhání na finančních úřadech

V této části je popsána problematika vymáhání daňových nedoplatků na vybraném finančním úřadě, kterým je Finanční úřad pro Zlínský kraj – Územní pracoviště v Kroměříži. Na zmíněném úřadě jsou zřízeny odbory a oddělení, které se zaměřují vždy na určitou část správy daní. Řadí se zde: vyměřovací odbor, kontrolní odbor, odbor majetkových daní a oddělení vymáhací, registrační a oddělení sekretariátu a provozního zabezpečení. V čele každého odboru stojí jeho vedoucí, který řídí jednotlivá oddělení spadající do jeho odboru, přičemž každé jednotlivé oddělení má svého vedoucího. Dále jsou na finančním úřadě v Kroměříži zřízena samostatná oddělení, která mají své vedoucí, ale nespádají pod žádný odbor, např. vymáhací oddělení. Za celý finanční úřad zodpovídá ředitel územního pracoviště.

Postup při vymáhání daňových nedoplatků

Finanční úřad v Kroměříži postupuje při vymáhání nedoplatků (tak jako všechny finanční úřady) podle ustanovení daňového řádu a využívá všechny způsoby vymáhání, tj. daňovou exekuci srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, příkázáním jiné peněžité pohledávky, postižením jiných majetkových práv nebo prodejem movitých a nemovitých věcí. K provedení exekuce je nutná existence exekučního titulu, kterým může být výkaz nedoplatků (sestavený z údajů evidence daní), vykonatelné rozhodnutí (kterým je stanoveno peněžité plnění) a vykonatelný zajišťovací příkaz. Zajišťovací příkaz je speciálním typem exekučního titulu. Vydává se na dosud nestanovené nebo zatím nesplatné daně. Je-li vymáháno na základě exekučního titulu v podobě zajišťovacího příkazu, označuje se exekuce za zajišťovací a po stanovení daňové povinnosti platebním výměrem se ze zajišťovací exekuce stane klasická. Finanční úřady kromě provádění exekucí zřizují zástavní práva jednak k nemovitostem zapsaných v katastru nemovitostí, ale i k věcem movitým, které jsou ve vlastnictví dlužníka. Se souhlasem dotyčné

osoby (vlastníka movité nebo nemovité věci) lze zřídit zástavní právo i na movitých a nemovitých věcech, ke kterým dlužník nemá vlastnické právo.

Vymáhá-li správce daně, v tomto případě finanční úřad, srážkami ze mzdy, jsou primárně uspokojovány přednostní pohledávky (např. pohledávky z výživného, pohledávky z daní a poplatků) a to v pořadí, které je určeno podle exekučních příkazů. Vymáhaná částka se skládá jednak z výše daňové povinnosti, ale i z příslušenství daně (úroky, úroky z prodlení aj.) Vymáhání příkázáním jiné peněžité pohledávky je provedeno v případě, že dlužníkovi vznikl přeplatek nebo eviduje pohledávky vůči dalším osobám (svým odběratelům) nebo pronajímá pozemky např. zemědělskému družstvu. Dalším způsobem vymáhání je postižení jiných majetkových práv, jako např. obchodních podílů.

Nejčastěji využívanými způsoby provedení exekucí na Finančním úřadě v Kroměříži jsou srážky z dlužníkovy mzdy a příkázání pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb. Při volbě způsobu provedení exekuce správce daně vždy přihlíží na poměry dotyčného dlužníka, např. pokud je u dlužníka evidován daňový nedoplatek a dlužník není zaměstnán ani nemá dostatek prostředků na bankovním nebo jiném účtu, správce daně přistupuje např. k exekuci prodejem movitých nebo nemovitých věcí. Vždy je nutné přihlídnout k výši nedoplatku, aby prováděná exekuce byla přiměřená. Eviduje-li správce daně u jednoho dlužníka nedoplatky u více druhů daní, které mají různou splatnost, tak se výkazy nedoplatků předávají k vymáhání v etapách a lze vymáhat např. část srážkami ze mzdy a část srážkami z běžného účtu dlužníka. Po provedení exekuce se považuje vymáhání za ukončené, a pokud je vymáháno srážkami z účtu u poskytovatele platebních služeb a dlužník na takovém účtu nemá dostatek prostředků k uspokojení takového nedoplatku, není možné jej vymoci. Banka vede v patrnosti exekuční příkaz po následujících 6 měsících a pak vyřadí exekuci ze sledování. U srážek ze mzdy exekuce probíhá do té doby, až výše srážek dosáhne výše nedoplatku a pokud dlužník změní zaměstnavatele, správce daně vydá rozhodnutí o pokračování ve srážkách, které zašle novému zaměstnavateli spolu s původním exekučním příkazem a zachovává se postup jako u předešlého plátce mzdy. Další způsob vymáhání je příkázáním jiné peněžité pohledávky, kdy lze vymáhat pouze do výše pohledávky, kterou si vůči dlužníkovi eviduje finanční úřad. Má-li dlužník pohledávku za svým odběratelem, finanční úřad přikáže takovému odběrateli, ať zaplatí mu, namísto dlužníka. Daňové nedoplatky lze vymáhat i po ručitelích, nejčastěji se takto vymáhá u daně z nabytí nemovitých věcí, kdy kupující je v roli ručitele a pokud prodávající nezaplatí, musí tuto povinnost splnit právě ručitel – kupující. Vymáhat lze také po dědicích a to v případě, proběhne-li dědické řízení

a dědic dědictví příjme, je možno vymáhat do výše aktiv. Dochází ke změně v osobě dlužníka.

Správce daně při zjišťování informací o dlužníkovi (existence bankovního účtu, mzda, vlastnictví nemovitostí aj.) spolupracuje s dalšími institucemi, jako jsou zdravotní pojišťovny, banky (i zahraniční), provozovatelé poštovních služeb, podnikatelé poskytující veřejně dostupnou telefonní službu, vydavatelé periodického tisku, popř. i orgány veřejné moci (např. úřady práce, městské úřady apod.). Všechny tyto instituce mají ze zákona (podle daňového řádu) povinnost se správcem daně spolupracovat a pokud si správce daně vyžádá sdělení údajů týkající se dlužníka, uvedené instituce mu musí požadované informace sdělit.

Provedení dražby

Finanční úřad v Kroměříži také provádí exekuci prodejem movitých a nemovitých věcí. Postihují se ty movité věci, které jsou ve vlastnictví dlužníka, ačkoliv existuje skupina movitých věcí, jež zabavena být nemůže (více informací je uvedeno v kapitole daňová exekuce prodejem movitých věcí). U nemovitých věcí správce daně nahlíží do katastru nemovitostí, kde zjišťuje vlastníka. Následuje prodej movitých a nemovitých věcí v dražbách, které si Finanční úřad v Kroměříži provádí sám resp. prostřednictvím svých pracovníků. Ředitel sekce pověří konkrétní pracovníky a jmenuje dražební komisi – např. licitátora, zapisovatele, pokladní, atd.). Pracovníci také provádějí místní šetření, jehož cílem je např. zajistit movité věci, které by bylo možné prodat v dražbě a výtěžek z prodeje použít k úhradě daňového nedoplatku dlužníka. Pracovníci finančních úřadů mají v těchto případech totožné postavení jako soudní exekutoři, provádí stejné činnosti s tím rozdílem, že pracovníci finančních úřadů se řídí zákonem č. 280/2009 Sb., daňový řád a soudní exekutoři postupují dle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Služeb soudních exekutorů se na tomto finančním úřadě nevyužívá, ale provádí-li soudní exekutoři dražbu, tak finanční úřad do této dražby může přihlásit své pohledávky.

Jak již bylo zmíněno výše, při provedení exekuce prodáním movitých a nemovitých věcí se musí dbát na zásadu přiměřenosti. Nejnižší dražební podání musí být ve výši alespoň jedné třetiny zjištěné ceny u movitých věcí, u nemovitých věcí pak dvě třetiny stanovené výsledné ceny. Draží-li se movitá věc, jejíž cena stanovena znalcem přesahuje 500 000 Kč, postupuje se stejně jako by se dražila nemovitá věc. V souvislosti s provedením dražby

vznikají exekuční náklady, kterými je zatížen dlužník. Po ukončení dražby a zpeněžení předmětů se výtěžek použije na úhradu nedoplatku a nákladů s exekucí spojených.

4.2 Způsoby vymáhání na městských úřadech

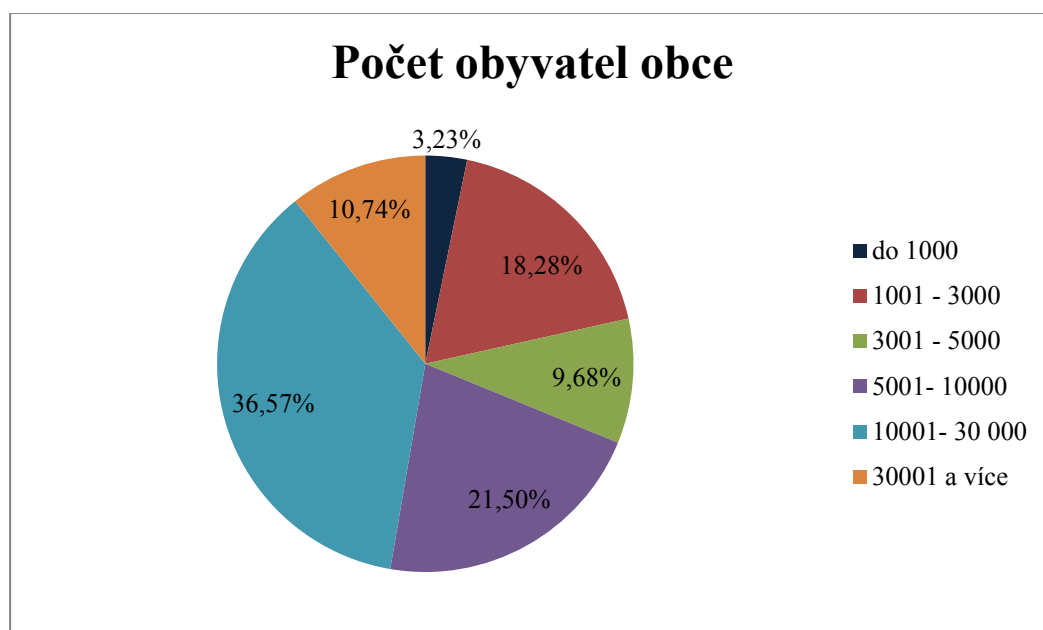
Prostřednictvím dotazníkového šetření byly zjišťovány způsoby vymáhání daňových nedoplatků u obcí různých velikostí. Dotazník byl zpracován elektronicky pomocí internetové stránky vyplnto.cz a rozeslán na emailové adresy městských resp. obecních úřadů po celé České republice. Úplné znění dotazníku, je uvedeno v **příloze č. 1** tohoto dokumentu. Cílem bylo zjistit, zda se úřady při vymáhání nedoplatků přiklání spíše k doporučení veřejného ochránce práv a vymáhají nedoplatky vlastními silami, což je pro dlužníky méně zatěžující, nebo zda se úřady drží doporučení exekutorské komory a využívají služeb soudních exekutorů. Druhá zmíněná varianta vymáhání daňových nedoplatků se pro úřad jeví jako pohodlnější, avšak pro dlužníka je provedení výkonu rozhodnutí soudním exekutorem mnohem více zatěžující, což je dáno především výši odměn a poplatků, na které mají soudní exekutoři nárok.

Dotazník obsahoval 5 otázek primárně zaměřených na způsoby vymáhání daňových nedoplatků, ale také zde byl zařazen dotaz, kterým byl blíže specifikován charakter obce resp. počet obyvatel obce. Dotazník byl položen 274 respondentům resp. obecním úřadům a 93 z nich dotazník vyplnilo, což značí skutečnou návratnost asi 34 %. Obecní úřady, na které byly dotazníky rozeslány, byly vybrány náhodně s přihlédnutím na počet obyvatel obce a na kraj, ve kterém se nacházejí. Lze předpokládat, že obce s vyšším počtem obyvatel evidují větší množství nedoplatků a tedy je pravděpodobnější, že při vymáhání volí i takové způsoby, které na obecních úřadech v menších obcích vůbec nevyužívají, např. příkázání jiné peněžité pohledávky. Také existují obecní úřady, které nevymáhají vůbec vlastními silami a veškeré evidované nedoplatky předávají ihned soudním exekutorům, popř. kombinují způsob vymáhání vlastními pracovníky s využitím služeb soudních exekutorů. Obecní úřad si u kombinovaného způsobu vymáhání může zvolit kritéria, kdy nedoplatky předá soudním exekutorům. Příklady takových kritérií stanovených obecními úřady, jsou uvedeny v grafu č. 4.5, který byl zpracován z údajů získaných z rozeslaných dotazníků. Níže jsou uvedeny jednotlivé otázky, které byly součástí dotazníku a údaje z nich získané byly zpracovány do grafů a následně analyzovány.

Přibližný počet obyvatel obce

Úvodní otázka dotazníku zjišťovala počet obyvatel obce, ve které se dotazovaný obecní úřad nachází. Obecní úřady, na které byl dotazník zaslán, byly vybírány právě podle velikosti obce. Obec s nejnižším počtem obyvatel, která vyplnila dotazník, měla 600 obyvatel a naopak obec s nejvyšším počtem čítá 280 000 obyvatel.

Graf 4.1

Zdroj: vlastní zpracování

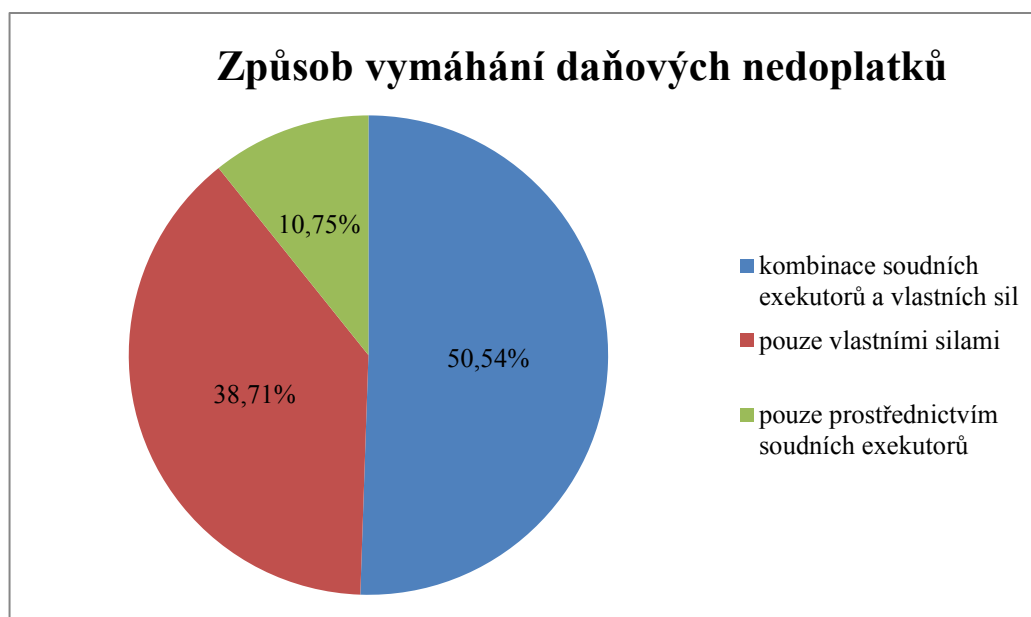
Z grafu vyplývá, že 36,57 % respondentů byly obce, jejichž počet obyvatel se pohybuje v rozpětí od 10 001 – 30 000 obyvatel. Další číselnou skupinu tvořily obce od 5001 – 10 000 obyvatel a dále obce od 1 001 – 3 000 obyvatel.

Na každém obecním úřadě, bez ohledu na velikost obce, je vždy pověřen pracovník, který má oblast vymáhání na starost, popř. ve větších městech jsou zřízeny odbory zabývající se pouze problematikou vymáhání. Většinou v každé obci, bez ohledu na velikost se vždy najde nějaký dlužník, který neuhradil svou daňovou povinnost, ačkoliv existuje i výjimka, kdy jeden nejmenovaný obecní úřad za rok 2014 neevidoval žádný nedoplatek, takže mu odpadl proces vymáhání.

Způsoby vymáhání daňových nedoplatků

Pomocí této uzavřené otázky, byly respondenti dotazováni, zda při vymáhání daňových nedoplatků využívají pouze vlastních sil či jen služeb exekutorů, nebo zda uvedené způsoby kombinují.

Graf 4.2

Zdroj: vlastní zpracování

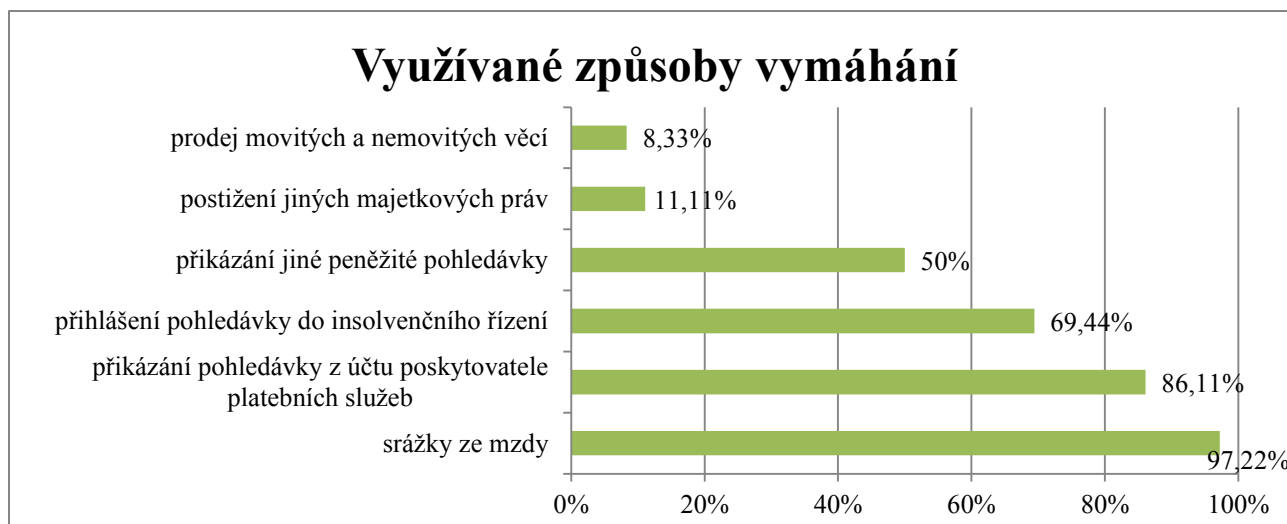
Více než polovina všech respondentů uvedla, že při vymáhání daňových nedoplatků využívá vlastních sil v kombinaci se službami soudních exekutorů. Téměř 39 % respondentů, což je 36 obecních úřadů vymáhá pouze vlastními silami. Prostřednictvím soudních exekutorů vymáhá nedoplatky 10,75 % z dotázaných respondentů.

Vymáhání prostřednictvím soudních exekutorů je pro řadu obecních úřadů snazší, jelikož sám správce daně nemusí zjišťovat, zda dlužník má majetek a jakým způsobem dojde k jeho zajištění. Všechny tyto úkony provádí zvolený soudní exekutor. Veškeré osoby zainteresované do takového řízení jsou povinny poskytnout soudnímu exekutorovi součinnost, v opačném případě hrozí dlužníkovi sankce a pokuty plynoucí z nedodržení této povinnosti. Soudní exekutoři vymáhají pro obce na základě uzavřené smlouvy, kde bývá sjednaná i výše úplaty, za kterou budou takové služby poskytovány.

Využití konkrétních způsobů vymáhání dle daňového řádu

Další otázka se zaměřovala na zjišťování způsobů, které obecní úřady využívají při vymáhání daňových nedoplatků. Tato otázka byla uzavřeného typu a respondenti vybírali z jednotlivých způsobů vymáhání upravené daňovým řádem.

Graf 4.3

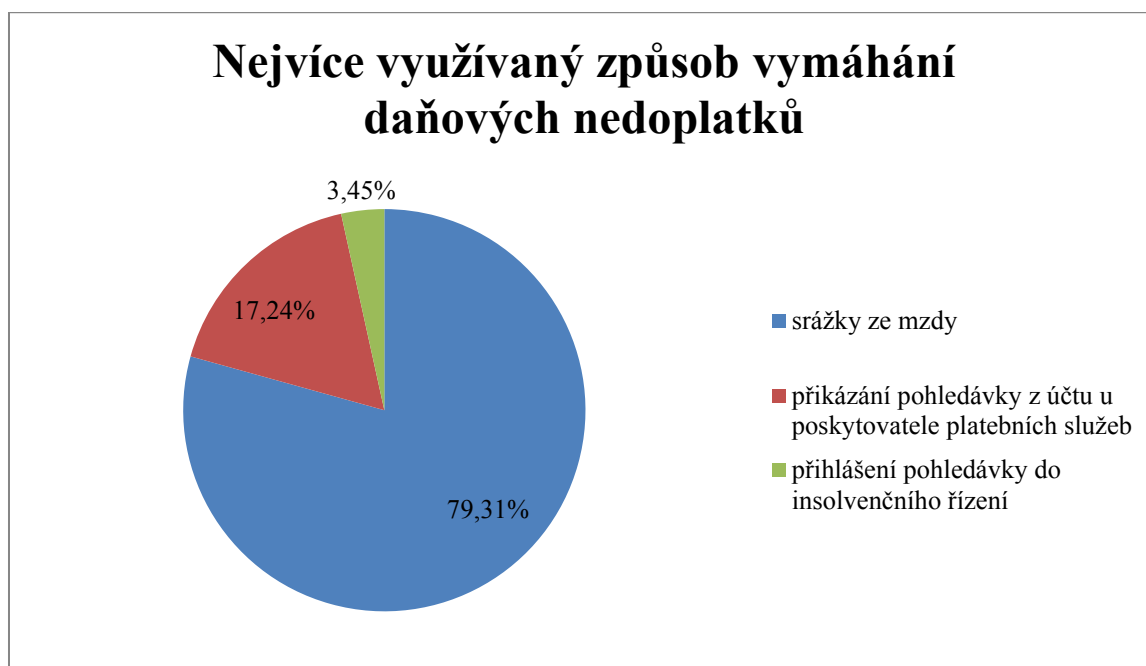
Zdroj: vlastní zpracování

Přes 97 % všech respondentů uvedlo, že daňové nedoplatky vymáhají srážkami ze mzdy, což potvrzuje obecně známý fakt. Druhým nejčastěji využívaným způsobem při vymáhání daňových nedoplatků je přikázání pohledávky z účtu poskytovatele platebních služeb, což se ve většině případů týká bankovních účtů dlužníka a tohoto způsobu využívá 86,11 % respondentů. Povinností každého obecního úřadu je sledovat insolvenční rejstřík a včas přihlásit dlužníkův nedoplatek do zahájeného insolvenčního řízení, avšak z dotazníkového šetření vyplynulo, že téměř 70 % dotazovaných skutečně takové pohledávky přihlašuje. Může nastat situace, že obecní úřady do insolvence své pohledávky nepřihlašují, jelikož jejich dlužníci nejsou v úpadku. Polovina dotazovaných vymáhá přikázáním jiné peněžitě pohledávky (přeplatek za dodávky elektrické energie, atd.). Mezi méně využívané způsoby vymáhání daňových nedoplatků se řadí postižení jiných majetkových práv a prodej movitých a nemovitých věcí. Důvodem je výše nedoplatků, protože na obecních úřadech zpravidla nebyvají nedoplatky tak vysoké, aby bylo nutné přejít k vymáhání prodejem movitých a nemovitých věcí. Pokud takové nedoplatky mají, pak je předávají soudním exekutorům.

Vyhodnocení způsobů vymáhání

Cílem otázky bylo zjistit, které způsoby vymáhání jsou na úřadech nejvíce využívány. Tato otázka byla nepovinná a odpovědělo na ni celkem 29 respondentů. Níže jsou podrobněji zpracovány nejčastěji využívané způsoby vymáhání daňových nedoplatků.

Graf 4.4

Zdroj: vlastní zpracování

Přes 79 % respondentů, kteří odpověděli na uvedenou otázku, nejčastěji využívají způsobu vymáhání srážkami ze mzdy dlužníka. Právě 5 respondentů, tj. 17,24 %, uvedlo, že nejvíce využívají vymáhání příkazáním pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb a 3,45 % nejčastěji přihlašuje nedoplatky do insolvenčního řízení. V tomto případě došlo zřejmě k chybě při vyplnění dotazníku, kdy bylo přihlašování pohledávky do insolvenčního řízení označeno jako nejčastěji využívaný způsob.

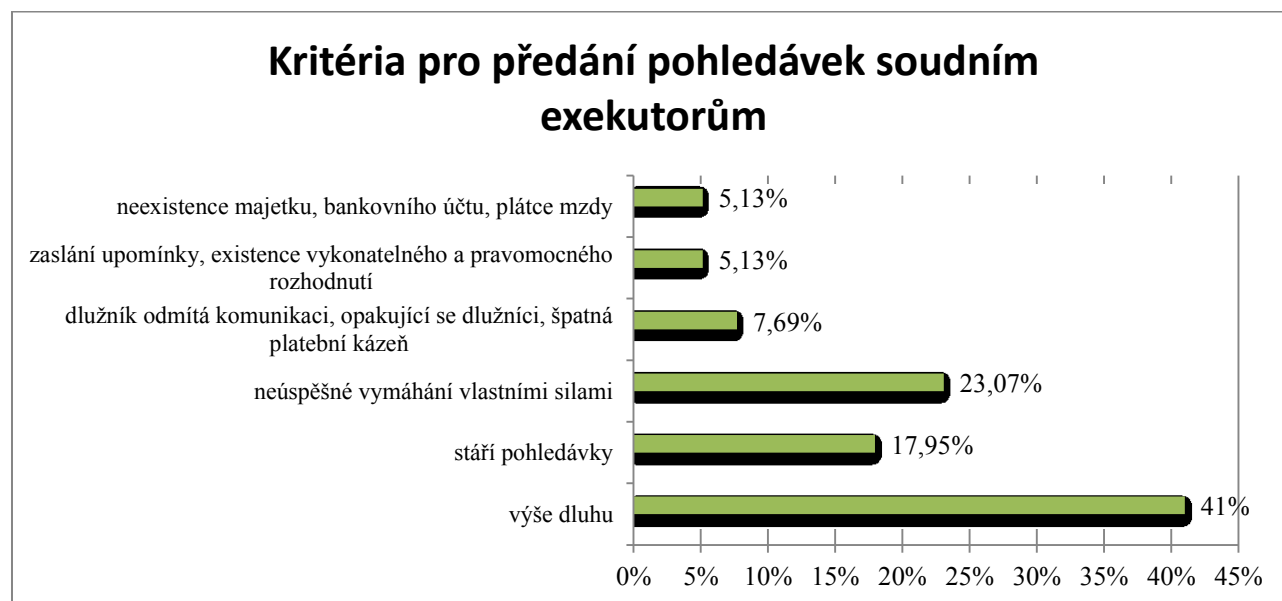
Naopak nejméně využívaným způsobem provádění exekucí je podle tohoto dotazníkového průzkumu daňová exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí. To je dáno faktem, že nedoplatky, které jsou evidovány na městských úřadech, zpravidla nedosahují takové výše, aby bylo nutné přistoupit k prodeji movitých a nemovitých věcí, které jsou ve vlastnictví dlužníka, a také k tomu přispívá fakt, že úřady nedisponují tak odborně

vyškolenými pracovníky, kteří by tuto činnost prováděli. Dalším ne příliš využívaným způsobem vymáhání je prikázání jiné peněžité pohledávky a postižení jiných majetkových práv. Těchto způsobů hojně využívají finanční úřady. Přihlašování pohledávek do insolvenčního řízení by mělo být samozřejmostí, ale těžko se posuzuje využití tohoto způsobu, protože závisí na mnoha okolnostech (velikost města, počet povolených oddlužení, atd.). Obecně lze konstatovat, že počet návrhů na oddlužení roste a tím by měl růst i počet přihlašovaných daňových pohledávek.

Kritérium pro předání pohledávek exekutorům

Zvolil-li respondent v otázce číslo 2, tj. jakým způsobem vymáhá daňové nedoplatky, odpověď kombinovaným způsobem, následovala tato otázka, která měla specifikovat kritérium, podle kterého je nedoplatek předán exekutorovi.

Graf 4.5

Zdroj: vlastní zpracování

Ve 41 % případů při předávání pohledávek exekutorům hraje roli jejich výše. Každý jednotlivý obecní úřad si částku, od které předává pohledávky exekutorům, stanovuje sám. V dotazníku respondenti uvedli částky nad 5 000 Kč, nad 10 000 Kč a nad 20 000 Kč. Dalším kritériem hrající roli při předávání je neúspěšné vymáhání pohledávky vlastními pracovníky obecních úřadů. Patříčný důraz se klade i na stáří pohledávky. Některé z úřadů uvedly, že předávají pohledávky, které jsou starší 6 měsíců, jiní zase, pokud existuje pohledávka, která je po dobu pěti let nevymahatelná, přistoupí se k vymáhání prostřednictvím exekutorů.

Dalším faktorem, který má vliv na předávání je charakter samotného dlužníka, pokud s úřadem nekomunikuje, má špatnou platební kázeň popř., se jedná o dlužníka, proti kterému už bylo v minulosti vedeno exekuční řízení, předá úřad tyto pohledávky přímo exekutorům. Úřady přistupují k řešení vymáhání soudními exekutory také v případech, kdy dlužník nemá žádný svůj majetek (např. prodejem by získal peněžní prostředky k úhradě daňového nedoplatku na příslušném úřadě), dlužník není majitelem bankovního či jiného účtu podobné povahy nebo není zaměstnán, tudíž neexistuje plátce mzdy, ze které by mohla být vykonána exekuce srážkami ze mzdy.

V praxi nastávají případy, kdy je dlužníkovi povoleno oddlužení a z důvodu vzniku jakéhokoliv závazku (i daňového nedoplatku na městském nebo na finančním úřadě), lze povolené oddlužení zrušit a následně na majetek dlužníka prohlásit konkurs, což vyplývá z ustanovení uvedených v § 418 odst. 1, insolvenčního zákona. Tyto situace nastávají tehdy, pokud dlužník neplní povinnosti stanovené konkrétním způsobem oddlužení, dále jestliže se předpokládá, že podstatná část splátkového kalendáře nebude splněna, také vznikne-li dlužníkovi po schválení oddlužení závazek, který je 30 dnů po splatnosti a zjistí se dlužníkově zavinění nebo pokud si o to dlužník sám zažádá. V takových případech správce daně upozorní insolvenčního správce na skutečnost, že dlužníkovi vznikly nedoplatky. Správce daně vyhotoví písemné upozornění, které se zašle jednak insolvenčnímu správci a příslušnému soudu. Soud toto upozornění zveřejní v insolvenčním rejstříku. Insolvenční soud poté nové skutečnosti vyhodnotí a následně může dojít ke zrušení povoleného oddlužení dlužníka popř. prohlášení konkursu na jeho majetek z důvodu porušení podmínek stanovených insolvenčním zákonem.

5. Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na problematiku vymáhání daňových nedoplatků v České republice. Oblast vymáhání daňových nedoplatků je velmi rozsáhlá a při provádění v praxi je nutná znalost nejenom daňového řádu, ale také dalších souvisejících předpisů, např. občanského soudního řádu, insolvenčního zákona aj.

Přístupy k vymáhání daňových nedoplatků se liší, zejména pokud se srovnávají způsoby vymáhání na finančních a městských úřadech. Primárním právním předpisem, kterým se zmíněné instituce při vymáhání řídí je daňový řád. Daňové nedoplatky na finančních úřadech vznikají z titulu neuhrazení daňových povinností vzniklých poplatníkům. Za daň se také považuje poplatek a clo. Obecní úřady jsou pověřeny výběrem celé škály tzv. místních poplatků a také vymáhají pokuty v rámci dělené správy. Do kategorie místních poplatků spadají např. poplatky ze psů, za lázeňský a rekreační pobyt, poplatek z ubytovací kapacity atd. Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích ve znění pozdějších předpisů, obsahuje taxativní výčet všech místních poplatků, avšak je na zastupitelstvu obce, zda poplatek v obci zavede.

Finanční úřady mají zřízeny samostatné odbory popř. oddělení zabývající se vymáháním nedoplatků. Pracovníci vymáhacích oddělení mají obdobné postavení jako exekutoři. Obecní úřady v menších obcích nemají zpravidla samostatné vymáhací oddělení, a proto volí vymáhání jednoduššími způsoby, jako jsou srážky ze mzdy nebo z bankovních účtů a složitější případy předávají soudním exekutorům. Z toho vyplývá, že většina obecních úřadů se snaží vymáhat vlastními silami dle doporučení veřejného ochránce práv, avšak na řešení složitějších případů (dražby, postihnutí jiných majetkových práv) nemají personální kapacity. Soudní exekutoři provádějí exekuce podle zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů. Hlavním rozdílem je, že pokud exekuci provede pracovník finančního nebo obecního úřadu, vzniknou exekuční náklady ve výši 2 % z vymáhané částky, nejméně však 500 Kč a nejvíce 500 000 Kč, ale pokud exekuci provede soudní exekutor, exekuční náklady jsou nesrovnatelně vyšší (řídí se podle sazebníku uvedeného ve vyhlášce č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem). Z toho vyplývá, že pokud správce daně přistoupí k vymáhání nedoplatku vlastními silami, je to pro dlužníka šetrnější.

Seznam použité literatury

Knižní:

GROSSOVÁ, Marie. *Exekuce na peněžitě plnění v současné právní praxi: podle stavu k 1. 1. 2007*. 5. aktualizované a doplněné vydání Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-621-1.

KOBÍK, Jaroslav a Alena KOHOUTKOVÁ. *Daňový řád s komentářem*. 2. vyd. Olomouc: ANAG, 2013. ISBN 978-80-7263-769-0.

MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2015: Úplná znění platná k 1. 1. 2015*. 24. vyd. Praha: GRADA, 2015. ISBN 978-80-247-5507-6.

RADKOVÁ, Martina. *Exekuce jiné pohledávky*. Praha: Linde Praha, 2009. ISBN 978-807-2017-676.

SCHELLEOVÁ, Ilona a kol. *Exekuce*. Ostrava: KEY Publishing, 2008. ISBN 978-80-87071-91-5.

Elektronické:

Ceník služeb exekutorského úřadu. *Exekutorský úřad* [online]. 2015 [cit. 2015-04-23]. Dostupné z: <http://www.exekutor.cz/pro-klienty/cenik-sluzeb-exekutorskeho-uradu>

CUNDOVÁ, Lenka. *Metodické stanovisko k provádění odpisů*. 2011. Dostupné z: www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?PubID=184701&TypeID=7

Jak správně zaplatit daň finančnímu úřadu v roce 2014. HLADKÁ, Blanka. *Finanční správa* [online]. 2014 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.financnisprava.cz/cs/dane-a-pojistne/placeni-dani/jak-spravne-zaplatit-dan/2014/jak-spravne-zaplatit-dan-financnimu-uradu-v-roce-2014-4628>

Metodický list č. 9: Daňová exekuce dle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád. 2013. Dostupné z: www.pardubickykraj.cz/viewDocument.asp?document=21166

OKO: Občanské kompetence občanům. In: *Exekuce, insolvence, osobní bankrot* [online]. 2014 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: oko.svehlova.cz/Services/AttachmentHandler.ashx?id=704&type=1

Platba daní. FINANČNÍ SPRÁVA ČR. *Finance* [online]. 2014 [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-cr/platba-dani/>

Počet exekucí vzrostl v roce 2014 o více než 102 tisíc případů. In: *Hypindex.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-02-26]. Dostupné z: <http://www.hypindex.cz/pocet-exekuci-vzrostl-v-roce-2014-o-vice-nez-102-tisic-pripadu/>

Principy dobré správy: Sborník příspěvků přednesených na pracovní konferenci. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4001-7. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/uploads/tx_odlistdocument/Principy_d_spravy_konference.pdf

SOBOTKOVÁ, Veronika. Daňová exekuce podle nového daňového řádu. *Daňari online: Portál daňových poradců a profesionálů* [online]. 2010 [cit. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d27083v35448-danova-exekuce-podle-noveho-danoveho-radu/>

Ve vymáhání pohledávek správních orgánů jsou soudní exekutoři nejefektivnější a nejlevnější. BÁČOVÁ, Petra. *Exekutorská komora České republiky* [online]. 2014 [cit. 2015-03-13]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1499-ve-vymahani-pohledavek-spravnich-organu-jsou-soudni-exekutori-nejefektivnejsi-a-nejlevnejsi-12-02-2014?w=>

Zákon č. 26/2000 ze dne 18. ledna 2000, o veřejných dražbách. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 10, s. 306 – 324. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3398>

Zákon č. 89/2012 ze dne 22. března 2012, občanský zákoník. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026 - 1368. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144>

Zákon č. 99/1963 ze dne 17. prosince 1963, občanský soudní řád. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 1963, částka 56, s. 383 – 428. Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1235>

Zákon č. 182/2006 ze dne 30. března 2006, o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 62, s. 2130 – 2224. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4908>

Zákon č. 280/2009 ze dne 22. července 2009, daňový řád. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 87, s. 4038 – 4104. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=5542>

Zákon č. 634/2004 ze dne 17. prosince 2004, o správních poplatcích. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2004, částka 215, s. 11 415 – 11 501. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4519>

Změny v daňové správě od 1. ledna 2013. PĚSNA, Lukáš. TPA HORWATH TAX. *Epravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-01-17]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zmeny-v-danove-sprave-od-1-ledna-2013-88028.html>

Seznam zkratk

ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
DIČ	daňové identifikační číslo
HPS	hromadný předpisný seznam
Kč	koruna česká
Sb.	Sbírka zákonů České republiky

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2015

.....
Lucie Valášková